ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1889

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ–ΙΟΥΝΙΟΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡΑΧΜΑΣ 6. — ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 8.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλεη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
ΕΚΔΟΤΑΙ
Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΕΝ ΤΗΙ ΟΔΩΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ ΑΡΙΘ. 14 ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΣΤΑΔΙΟΥ

Ἀριθ. **700** — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΔ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.-Γραφεῖον Διευθ. Ὀθ. Παρθεναγωγείου 14. | 28 Μαΐου 1889.

ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΑΜΟΙΡΗ ΜΑΡΙΩ!

— Ἀλήθεια τί γίνεται, μπάρμπα Κωσταντῆ, ὁ Θύμιος; Ὅλο τὸ χωριὸ τὸ εἶδα 'ς τἀλώνια, μόνον αὐτὸν καὶ τὴ φαμίλια του δὲν εἶδα.

— Ἄμ δὲν ἔμαθες τὴ συφορά του;

— Τί ἔπαθε; εἴδησι δὲν ἔχω. Μὴν ψόφησαν τὰ γελάδια του;

— Ἄλλο βαρύτερο· θυμᾶσαι τὴν κόρη του τὴ μικρότερη, τὴν ἀνύπαντρη;

— Τὴ Μαριὼ δὲν θυμοῦμαι, ποῦ τὴν ἔρρανα τόσαις φοραίς, σὰν χόρευε πέρυσι 'ς τὸ πανηγύρι!... μὴν πέθανε;

— Χειρότερα· τῆς σάλεψαν τὰ λογικά, τρελλάθηκε.

— Τρελλάθηκε! εἶπα μετ' ἐκπλήξεως καὶ λύπης συγχρόνως, διότι ἡ Μαριὼ τοῦ Θύμιου ἦτο ἀληθῶς μία ἀπὸ τὰς πεφημισμένας ἐπὶ καλλονῇ καὶ προκοπῇ καὶ ἀγαθότητι κόρας τοῦ χωρίου.

— Τρελλάθηκε ἐδῶ καὶ πέντε μῆνες.

— Μὰ πῶς ἔτσι καλὰ καθούμενα;

— Εἶνε πολλά... ἄλλη ὥρα νἄχῃς ἀδειὰ σ' τὰ λέω.

— Τί ἄλλη ὥρα; τώρα ἐδῶ· δροσιὰ εἶνε, κανένας δὲν μᾶς ἀκούει· λέγε λοιπόν.

Ἐκαθήσαμεν ἐπὶ ἐρριμμένου κορμοῦ ὑπὸ τὰς πελωρίας πλατάνους. Ἐπάνω εἰς τὰς κορυφὰς ἐσύριζον οἱ κόσσυφοι, παρὰ τοὺς πόδας μας ἐκελάρυζε τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς.

Ὁ σύνοδός μου, ὅστις ἦτο ὁ μονόχειρ στρατιώτης τοῦ Καραισκάκη, ὁ γέρων πάρεδρος τοῦ χωρίου, ἤρχισε τότε νὰ διηγῆται μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ νεανικῆς ζωηρότητος, συνεχῶς ἀνακινῶν τὴν ἠκρωτηριασμένην ὠμοπλάτην καὶ τύπτων διὰ τῆς βακτηρίας τὰ κατὰ γῆς ξηρὰ πλατανόφυλλα:

« Τὸν περασμένο χρόνο ποῦ ἤσουν 'ς τὸ χωριὸ πολλαὶς φοραὶς θὰ τὴν εἶδες τὴ δυστυχισμένη τὴ Μαριὼ σὰν καθώμαστεν ἀπάνω 'ς τὸ καλύβι μου καὶ πέρναγε νὰ πάῃ 'ς τὴ βρύση γιὰ νερό. Θυμᾶσαι τί ξεχωριστὸν ἀγέρα ἀπ' ταὶς ἄλλαις εἶχε, πῶς κράταγε 'περήφανα τὸ κεφάλι, πῶς σιγαλοσειώτανε περπατῶντας· 'ς τὴν ὡμορφάδα τὴ φτάνανε κι' ἄλλαις, 'ς τὸν ἀγέρα καμμιὰ δὲν τῆς ἔβγαιν' ὄμπρός. Αὐτὴ ἡ περίσσια χάρι τὴν ἔφαγε. Μιὰ κυριακὴ πῆγε 'ς τὴ χώρα νὰ πάρῃ ἕνα μαντίλι ἀπ' τὸ παζάρι. Ἐκεῖ τὴν πρωτόειδεν ὁ Τάσος τοῦ Γιώτη ἀπ' τοῦ Γερακιοῦ καὶ λαβώθηκε κατάκαρδα. Δὲν τὸν ἔχεις ἰδωμένον· ἕνα ψηλό, μελαχρινό, μαυρομούστακο παιδί, ἀλήθεια λεβέντης. Ἦταν χινόπωρο κατὰ τὸν ἀϊ Δημήτρη σὰν τὴν πρωτόειδε. Ἀπ' τὰ τότες τώβανε 'ς τὸ νοῦ του γιὰ καλά. Ποῦ τὸν ἔχανες ποῦ τὸν εὕρισκες; 'ς τὸ χωριὸ μας. Ἔχει συμπεθεριαὶς ἐδῶ· κανένας δὲν ἦρθε σὲ ὑποψία. Ποῦ πρωτοσμίξανε μὲ τὴ Μαριώ, κανένας δὲν ξέρει. Πρῶτα πρῶτα ἦρθε μὲ καιρό, κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ μοῦ τῷπεν ἡ κόρη μου, τὸ πῶς τοὺς εἶδε μὲ τὰ μάτια της νὰ κρυφομιλάνε 'ς τὰ Στενάδια. Μέρα μὲ τὴν ἡμέρα γένηκε τούμπανο 'ς τὸ χωριό· ὅλαις οἱ κακαὶς γλώσσαις ἀκονίσθηκαν. Ἐγὼ τοὺς ἔλεγα:

— Ἀρέ, τί κάνετ' ἔτσι; Τὴν ἀγαπάει, θὰ τὴν πάρῃ· ποιὰ θαῦρῃ καλλιώτερη ἀπ' τὴ Μαριώ;

— Τὴν ἀγαπάει ὅσο γιὰ νὰ τὴν ξεπλανέσῃ. Ἄμ τὸν ξέρουμε δὰ τὸν Τάσο!

Ἀποκρενόταν ἡ γειτόνισσά μου ἡ Παναγιοῦ, ἐκείνη ἡ γλωσσοῦ ποῦ 'παντρεύει δεσπότη μὲ τὰ λόγια της.

Ἡ Μαριὼ ζεστὸ κορίτσι, ἀπάνω 'ς τὸν ἀνθό του, τὸν ἀγάπησε μ' ὅλη της τὴν καρδιά. Δὲ 'μολόγαε τίποτε τὸ στόμα της; μὰ ἡ ὄψι της τὰ μαρτύραγε ὅλα· τὰ νιάτα κ' ἡ ἀγάπη δὲν κρύβουνται. Ἡ μάνα της τὸ κατάλαβε, μὰ δὲν το πῆρε ἄγριο τὸ πρᾶμμα· ὁ Τάσος ἦταν καλὸς γαμπρός. Ὁ πατέρας της δὲν ἔννοιωσε ὁ ἄμοιρος τί μπόρα πλάκωνε 'ς τὸ σπίτι του.

Ἦταν ἀνήμερα τοῦ Γιάννη. Ἀπὸ βραδῆς εἶχε πέσῃ ψιλὸ ψιλὸ χιόνι καὶ τὴν αὐγὴ φαινόταν ὁ τόπος σὰν ζαχαρωμένα κόλλυβα. Πῆρα τὴ φοράδα καὶ πῆγα 'ς τὴ χώρα νὰ πάρω τὴν καψοσύνταξι ποῦ μοῦ δίνει τὸ γκουβέρνο. Ἦταν κι' ἄλλοι ἀπ' τὰ χωριά· σμίξαμε κάτω 'ς τὸν καφενὲ τοῦ Σταυράκη καὶ τὰ λέγαμε.

— Μάθατε καὶ τὸ καινούργιο; λέει ξάφνω ὁ Ἀντώνης τοῦ κουμπάρου μου ἀπ' ταῖς Ἀγδίναις.

— Τί, ἀρὲ Ἀντώνη;

— Ὁ Νικολὸς τοῦ Ζάχου ἀραβώνιασε τὸ κορίτσι του μὲ τὸν Τάσο ἀπ' τοῦ Γερακιοῦ.

Ταμπλᾶς μὲ βάρεσε.

— Μίλα καλά, ἀρὲ Ἀντώνη;

— Γιατί παραξενεύεσαι, μπάρμπα; Τάχας δὲν εἶνε ταιριαστό; δυὸ νοικοκυρόσπιστα συμπεθερεύουνε· λεβέντης παίρνει λυγερὴ κι' ἀιτὸς τὴν περιστέρα!

Ἐγὼ δὲν μίλησα· δάγκωσα τὸ μουστάκι. Μὰ ὁ Στάθης ὁ χοντρός, πῶχει γλῶσσα ξαπολυτὴ σὰν ἄθετο τσαρούχι, λέει:

— Καὶ τὴ μαύρη τὴ Μαριὼ τὴν παρατάει ἔτσι...

Καὶ σὰν ἐρρίχτηκε ἡ σπίθα πλειὰ ἄναψε ὕσκα ἡ κουβέντα κι' ἀρχίνησεν ὁ ἕνας τὸ κοντό του κι' ὁ ἄλλος τὸ μακρύ του. Ἐμένα μοῦκανε κακὸ καὶ νὰν τ' ἀκούω.

— Ἄστε τὸ κορίτσι 'ς τὴ μοῖρά του, ἀρὲ σεῖς, ποῦ τὸ τρῶτε τώρα καὶ μὲ ταῖς φιδόγλωσσαίς σας.

— Ἄλλο δὲν λείβεται παρὰ νὰ τῆς κάνῃς καὶ τὸ δικηγόρο τοῦ λόγου σου γέρος ἄνθρωπος αὐτινῆς τῆς πυμπῆς τοῦ χωριοῦ! Μοῦ κάνει ἐκεῖνος ὁ σαλιάρης ὁ Στάθης.

Μ' ἄναψαν τὰ αἵματα σὰν τὸν καιρὸ τοῦ Μπραΐμη ποῦ ἤμτανε εἴκοσι χρονῶν παλλικάρι· μὰ ξεροκατάπια καὶ βαστήχτηκα. Σὲ 'λίγο ἔφυγα καὶ 'πῆγα πάρα πέρα.

Νύχτα ἔφτασα 'ς τὸ χωριό. Ἔρριχνε πάλι χιόνι. Ὅλα τὰ σπίτια ἦταν κλειστὰ καὶ καπνίζανε, μόν' ὁ Γιάννης ὁ Γαβρήλης γιώρταζε τὄνομά του κ' εἶχε γλέντια καὶ τραγούδια. Ἐπέζεψα, ἔμπασα τὴ φοράδα 'ς τὸ καλύβι καὶ τῆς ἔβανα 'λίγο κριθάρι νὰ φάῃ, καὶ ξάπλωσα σὲ μιὰ τσέργα νὰ ξαποστάσω ὅσο νὰ πάρουν οἱ κοῦνοι καὶ τὰ λιανόκλαδα 'ς τὴ γωνιά.

Ξάφνω ἀνοίγει ἡ πόρτα τοῦ καλυβιοῦ καὶ χύνεται ἀπάνω μου μὲ τὰ κλάμματα ἡ Σταμάτα ἡ μάνα τῆς Μαριῶς:

— Μπάρμπα Κωσταντή μου, γλύτωσε τὸ κορίτσι μου, σκούζει καὶ μὲ σέρνει ἀπ' τὰ σκουτιά.

— Τί εἶνε, ἀρὴ συμπεθέρα; τῆς κάνω καὶ σκώθηκα ἀπάνω.

— Ἀκλούθα με, ἀκλούθα με! ἀποκρίνεται καὶ μὲ τραβάει ἐξοπίσου της.

Βγαίνω 'ς τὰ τυφλά, γλυστρῶντας 'ς τὰ χιόνια, μὴν ξέροντας ποῦ πάει, μὰ σαστισμένος κ' ἐγὼ ἀπ' τὸ ξαφνικό. Φτάνουμε 'ς τὸ σπίτι της. Ἡ πόρτα ἦταν μισοσφαλιστὴ κι' ἀπέξω ἀκουγόνταν ἡ ἄγρια φωνὴ τοῦ Θύμιου. Μπῆκα 'ς τὸ νόημα μὲ μιάς· προσπερνῶ κι' ἀμπόχνω τὴν πόρτα. Τί νὰ ἰδῶ; ἕνα Θύμιον ὀλόρθο 'ς τὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ, μὲ τὴν ὄψι ξαναμμένη, μὲ τὰ μάτια χυμένα ὄξω καὶ 'μπροστά του ριγμένη κάτω σὰν κουφάρι, κυλισμένη σὰν ἀσκὶ τὴ Μαριώ. Τὴν πάταγε, τὴ χτύπαγε μὲ τὴ φτέρνα τοῦ τσαρουχιοῦ ἀλύπητα, κ' ἐκείνη δὲν σάλευε, δὲν ἔσκουζε. Τὰ λόγια ποῦ βγαίνανε ἀπ' τ' ἀφρισμένο στόμα τοῦ Θύμιου δὲν 'μπορῶ νὰ τὰ ματαπῶ· ἡ κόλασι τὰ ξέρναγε....

Σὰν κάνει ἔτσι καὶ μὲ βλέπει ξανάφτει παραπάνω ἡ λύσσα του· ρίχνει μὲ μιᾶς τὸ χέρι 'ς τὸ σιλάχι, πετᾷ τὸ χαντζάρι ὄξω καὶ τὸ σηκώνει κατὰ τὸ κορίτσι του.

— Θύμιο, τὸ παιδί σου, τὸ σπλάχνο σου θὰ σκοτώσῃς! καὶ τὸν ἀγκαλιάζω. Τοῦ πέφτει ἀπ' τὴ χούφτα τὸ χαντζάρι.

— Πάμ' ὄζω 'ς τὸν ἀγέρα, τοῦ λέω, καὶ τὸν τραβῶ ὄζω.

Ἐκεῖ τὸν πιάνει ἕνα παράπονο· οὔτε χιόνια συλλογίστηκε, οὔτε κρύο· κάθεται ἀπ' ὄζω 'ς τὸ φοῦρνο κι' ἀρχινᾷ ἕνα κλάμμα σὰν γυναῖκα· πρώτη βολὰ ποῦ εἶδ' ἄντρα νὰ κλαίῃ ἔτσι· ραγίσθηκε ἡ ψυχή μου. Εἶδα κ' ἔπαθα νὰ τὸν σηκώσω ἀπὸ 'κεῖ καὶ νὰ τὸν πάρω 'ς τὸ καλύβι. Τὸν ἔβανα 'ς τὴν τσέργα καὶ ξάπλωσε καὶ τοὔδωσα 'ς τὰ χέρια τὸ σταμνὶ μὲ τὸ νερό.

— Κάτσε σύχασε, τοῦ λέω, κ' ἐγὼ πάω σπίτι σου.

Ἄλλη συφορὰ μὲ πρόσμεν' ἐκεῖ. Ἡ Σταμάτα κ' ἡ ἀδερφή της ἦταν γονατισμέναις 'μπροστὰ 'ς τὴ Μαριὼ καὶ τραβοῦσαν τὰ μαλλιά τους. Ἡ Μαριὼ πάντα κάτω ξαπλωμένη, ἀσάλευτη, χλωμή, μὲ σφαλιστὰ μάτια.

— Τί κλαῖτε, ἀρὲ σεῖς, καὶ δὲν ρίχνετε λίγο νερὸ 'ς τὸ κορίτσι νἄρθῃ 'ς τὰ καλά του; Γιὰ πεθαμένο τὤχετε; λιγοψυχιὰ τοὔρθε, θὰ περάσῃ.

Κάναν κατὰ τὰ λόγια μου· τῆς βρέξανε τὴν ὄψι, τὸ κεφάλι· ἀναστέναξε μιὰ δυό, βαρυάνοιξε τὰ μάτια, ἀνακάθισε, τήραξε γύρω, δὲν ἔδγανε 'μιλιά, κ' ἔγειρε πάλι τὰπίστρωμα. Οὔτε κλάμμα, οὔτε σκούξιμο· παραξενεύθηκα. Λέω 'ς ταῖς γυναίκαις:

— Τηράζτε την ἐσεῖς, βάλτε την νὰ κοιμηθῇ κ' ἐγὼ πάω 'ς τὸ Θύμιο.

Τὸν βρίσκω κατὰ πῶς τὸν ἄφησα· δὲ μ' ἐρώτησε γιὰ τὸ κορίτσι, δὲν τοῦ 'μίλησα κ' ἐγώ. Σέρνω μιὰ τσέργα δίπλα του καὶ πέφτω. Ἔκανα πῶς ἀποκοιμήθηκα, μὰ ποῦ ὕπνος; Μηδ' ὁ Θύμιος δὲν κοιμήθηκεν· ὁλονυκτῆς ἀναστέναζε καὶ βόγκαγε.—Νὰ μὴ σ' τὰ πολυλογάω κ' ἐνύχτωσε κι' ὅλα.... Τὴν αὐγὴ σὰν βγῆκα ἀπ' τὸ καλύβι ἡ Σταμάτα μὲ καρτέραγε ἀπ' ὄζω μεσ' 'ς τὰ χιόνια, νὰ μοῦ 'πῇ πῶς τὴ Μαριὼ τὴν πῆρε ἡ θειά της ἡ χηρεμμένη σπίτι της γιὰ νὰ μὴν τὴν ἀντικρύσῃ πάλι ὁ Θύμιος κι' ἀνάψῃ ὁ θυμός του. Τότες ἀρώτησα κ' ἔμαθα πῶς τὴν περασμένη 'μέρα ἦταν παγεμένος 'ς τὸ Ἀγριοβοτάνι κ' ἐκεῖ γιὰ πρώτη βολὰ τοῦ πῆγαν 'ς ταῦτιὰ τὰ καμώματα τῆς Μαριῶς μὲ τὸν Τάσο,

καὶ πῶς ὁ Τάσος τὴν παράτησε κι' ἀρρεβωνιάστηκε 'ς τοῦ Γερακιοῦ. Γύρισε σπίτι του θεριωμένος κ' ἐγένηκε ὅ,τι γένηκε.

Περάσαν τρεῖς 'μέρακις, λυῶσαν τὰ χιόνια, ἄνοιξε ὁ καιρός. Τοῦ Θύμιου πέρασε ὁ θυμός, τὰπόμεινε μονάχα μιὰ λύπη παντοτεινὴ καὶ 'ς αὐταῖς ταῖς 'μέραις ὁ καϋμὸς τοῦ χαράκιασε τὴν ὄψι σὰν νὰ εἶχε περάσῃ χρόνος ἀπάνω του. Γιὰ τὴ Μαριὼ μηδ' ἐρώταγε καθόλου. Ἦταν κυριακή· 'πῆρε τὰ τουφέκι καὶ τράβηξε κατὰ τὸ Καστρί.

Ταῖς 'μέραις ποῦ ἦταν 'ς τῆς θειάς της ἡ Μαριὼ δὲν σήκωσε κεφάλι, δὲν ἔβανε ψίχα ψωμὶ 'ς τὸ στόμα· ὁλημερῆς ἦταν 'ς τὸ στρῶμα, σὲ μιὰ σκοτεινὴ ἄκρη τοῦ σπιτιοῦ· ἡ μάνα της κ' ἡ θειά της τῆς 'μιλάγανε, δὲν ἔδινε ἀπόκρισι· ταῖς κύταζε μονάχα μ' ἕνα θαμπὸ 'μάτι κ' ἔκρυβε μὲ φόβο τὴν ὄψι της μέσ' 'ς τὴν τσέργα. Καὶ ἡ ἄμοιρη ἡ μάνα της ἔλυωνε 'ς τὰ πόδια της σὰν κερὶ 'μπρὸς 'ς τὴν ἁγιὰ Παρασκευή.

Τὴν κυριακή, σὰν ἔφυγε ὁ Θύμιος, στοχάσθηκε ἡ Σταμάτα νὰ πάῃ νὰ πάρῃ τὸ κορίτσι σπίτι, 'ς τὸ γυρισμό του νὰ τωὔρῃ ἐκεῖ. Ἡ Μαριὼ τὴν ἀκλούθησε δίχως νὰ βγάλῃ 'μιλιά· 'μπῆκε σπίτι της καὶ πῆγε κ' ἔκατσε σὲ μιὰν ἄκρη. Βγῆκε νὰ πάῃ 'ς τὰ βώδια ἡ μάνα της, τὴν παράτησε μονάχη.

Σὰν ἀπόμεινε 'ς τὸ σπίτι της ἔρημη καὶ μονάχη ἡ ἄμοιρη κοπέλλα τῆς ἦρθαν μὲ μιᾶς 'ς τὸ λογισμὸ τὰ παλιά κι' ἄξαφνα τὴ βάρεσε ἡ τρέλλα. Ἀνοίγει τὴν κασσέλα της μὲ τὰ προικιά της τὰ καλοσυγυρισμένα καὶ τὰ πετᾷ ὅλα ὄξω· μαδᾷ τὸ γιουρντάνι καὶ τὴ γυαλιστάρα της καὶ πετᾷ 'ς ταῖς τέσσερες ἄκραις τὰ τάλαρα καὶ ταῖς δραχμαῖς· βρίσκει τὸ ψαλίδι ποῦ κουρεύουν τὰ πρόβατα κρεμασμένο 'ς τὸν τοῖχο, τὸ παίρνει κι' ἀρχινᾷ νὰ σου καὶ νὰ σου ὅλα, 'πουκάμισά κεντιστά, σιγγούνια κεντιστά, ποδιαίς, μαντίλια, ὅλα κομμάτια μὲ τὸ ψαλίδι· βοῦχα π' ἀξίζανε διακόσσια τάλαρα. Γυρνᾷ 'ς τὰ 'στερνὰ καὶ κατὰ τὸ κεφάλι της τὸ ψαλίδι καὶ τραβᾷ καὶ κόβει σύρριζα τὰ μαλλιά της.

Σὰν γυρνᾷ ἡ μάνα καὶ βλέπει ὅλον αὐτὸν τὸν χαλασμὸ πῆγε νὰ τρελλαθῇ κι' αὐτή, χύνεται μὲ τὰ κλάμματα ἀπάνω της:

— Κόρη μου, Μαριώ μου.

Ἡ ἄμοιρη δὲν τὴν γνώριζε πλειά· κράταγε ἀκόμη ταῖς κομμέναις πλεξίδες τῶν μαλλιῶν της 'ς τὰ χέρια, σὰν δυὸ μαῦρα σκοτωμένα φίδια, κι' ἁπλώνει καὶ τῆς δίνει τῆς μάνας της:

— Νά, τῆς λέει, μὴν κλαῖς· πάρ' τα ἐσύ, πάρε κι' αὐτά, καὶ τῆς μάζωνε κουρέλια ἀπὸ χάμου. Μὴν κλαῖς, σοῦ λέω, πάρ'τα. Ἐγὼ δὲν τὰ χρειάζομαι· τί νὰ τὰ κάνω; ἐμένα μὲ σιχαίνεται ὁ κόσμος νὰ μὲ βλέπῃ. Εἶμαι ἄσχημη, ἄσχημη, ἄσχημη!...

Καὶ ξετινάχθηκε μὲ μιᾶς καὶ 'πῆγε καὶ κρύφτηκε 'πίσω 'ς ταῖς κουβέλαις μὲ τὸ γέννημα.

Ὅ τὰ ἴδια χάλια εἶν' ἀπὸ τότες· ῥήμαξε τὸ σπιτικὸ τοῦ ἄμοιρου τοῦ Θύμιου· ἀγνώριστος γίνηκε κι' αὐτὸς κ' ἡ γυναῖκά του. Μιὰ ἔννοια τὴν τρώει τὴν ἄμοιρη κοπέλλα 'ς τὴν τρέλλα της, πῶς εἶνε ἄσχημη, σιχαμὸς τοῦ κόσμου, 'ντροπὴ τοῦ χωριοῦ. Τὸν περασμένο μῆνα τῆς βάρεσε ἡ τρέλλα νὰ βγάνῃ τὰ μάτια της μὲ τὸ μαχαίρι γιὰ νὰ 'λιγοστέψῃ τὴν ἀσχημιά της· καὶ εἴδανε καὶ ἐπάθανε νὰ τῆς πάρουν τὸ μαχαίρι. Προψὲς βρῆκε τὴ ντανάλια τῶν καρφιῶν κ' ἐτράβηξε κ' ἔβγανε δυὸ δόντια της 'μπροστινά. Ἕνα λέει μονάχα καὶ παρακαλεῖ: νὰ πεθάνῃ, νὰ λείψῃ ἀπ' τὸν κόσμο ἡ ἀσχημάδα της, ἡ σιχασιὰ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Θεὸς νὰ τὴ λυπηθῇ καὶ νὰ τὴν πάρῃ! Νὰ τὴ 'δῆς τώρα μισόγδυμνη, τυλιγμένη σὲ κάτι κουρέλια, ξεσκουφωτὴ μὲ τὰ μαλλιὰ κουρεμμένα, μὲ τὴν ὄψι μαραγκιασμένη, μὲ βγαλμένα τὰ 'μπροστινὰ δόντια, δὲν 'μπορεῖς νὰ βάνῃς μὲ τὸν νοῦν σου πῶς αὐτ' εἶνε ἡ λυγερὴ πῶρραινες μ' ἀσήμια πέρσι 'ς τὸ πανηγύρι. Ὅ,τι εἶνε τὰ σημερνὰ χαλάσματα τοῦ Ταξιάρχη 'μπροστὰ 'ς τὴν ἐκκλησιὰ ποῦ ἦταν τὸν παλιὸ καιρό, τὸ ἴδιο εἶνε ἡ Μαριὼ ἡ τωρινὴ 'μπροστὰ 'ς τὴ Μαριὼ τοῦ περασμένου χρόνου!»

Καὶ ὁ γέρων πάρεδρος, ὅστις συχνὰ διέκοπτε τὴν θλιβερὰν διήγησιν διὰ βαθέων στεναγμῶν, ἅμα ἐτελείωσεν αὐτὴν ἠγέρθη ἀποτόμως ἐκ τῆς θέσεώς του:

— Ἄι πάμε, εἶπεν.

Ἰδὼν δὲ ὅτι δὲν ἐκινούμην, ἀλλ' ἐκαθήμην ἀκόμη ἐκεῖ κρύπτων τὴν μορφὴν ἐν τῇ παλάμῃ:

— Σ' ἐπίκρανα μὲ ξένοις ἔννοιαις, προσέθεσε.

Εἶχε νυκτώσῃ· πέραν διὰ μέσου τῶν δένδρων ἐφαίνετο τὸ χωρίον κατάφωτον καὶ χαρμόσυνοι φωναὶ καὶ ἦχοι λύρας καὶ αὐλοῦ ἤρχοντο ἀπὸ τῶν ἀλωνίων.

Ὁ γέρων χωρικὸς ἐστράφη πρὸς τὰ ἐκεῖ μεμψιμοίρως ἀνακινῶν τὴν κεφαλήν, συνέσφιξε τὴν βακτηρίαν ὑπὸ τὴν κολοβὴν μασχάλην, καὶ ἐκτείνας τὸν ἀκέραιον βραχίονα καὶ τὴν παλάμην ἀνοικτὴν πρὸς τὴν διεύθυνσιν ἐκείνην ὡς εἰς ἐπίλογον τῆς διηγήσεως αὐτοῦ ἀνέκραξε μεθ' ὑπερτάτης ὀργῆς καὶ περιφρονήσεως:

— Ὄρσε πάλιόκοσμε!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Οἱ φίλοι τοὺς ὁποίους ἀποκτῶμεν ἐν προκεχωρημένῃ ἡλικίᾳ καὶ διὰ τῶν ὁποίων ζητοῦμεν ν' ἀντικαταστήσωμεν ἄλλους ἀπολεσθέντας, εἶνε ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους φίλους, ὅ τι οἱ ὑάλινοι ὀφθαλμοί, οἱ τεχνητοὶ ὀδόντες καὶ αἱ ξύλιναι κνῆμαι πρὸς τοὺς ἀληθεῖς ὀφθαλμούς, τοὺς φυσικοὺς ὀδόντας καὶ τὰς ἐκ σαρκὸς καὶ ὀστῶν κνήμας.

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΟΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΚΡΙΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΑΝΟΔΙΚΩΝ

ἀναγνωσθεῖσα τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ Ἀπριλίου ἐν τῷ Ζαππείῳ Ὀλυμπιακῷ μεγάρῳ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ Ν. Γ. Πολίτου.

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Ὕμνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν. Ποίημα, ὡς αὐτὸς ὁ ποιητὴς λέγει, πανηγυρικὸν χαρακτῆρα κυρίως φέρον, ἀνακυκλούμενον περὶ τὴν ἰδέαν τῆς δόξης τῶν Ἀθηνῶν, ἐν ᾗ συλλήβδην περιλαμβάνεται πᾶσα ἡ ἑλληνικὴ δόξα, καὶ ἐκφράζον τὰ κλέη τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἐλπίδας τοῦ μέλλοντος διὰ τῶν αἰωνίων συμβόλων καὶ τύπων τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας καὶ ποιήσεως. Ἐξέλεξε δ' ὁ ποιητὴς τὸ θέμα αὐτοῦ σκοπίμως, ὡς προσφορώτατον καὶ τὰ μάλιστα εὐαρμοστοῦν εἰς ἀγῶνα συναφῆ πρὸς τὴν πανελλήνιον τῶν Ὀλυμπίων πανήγυριν, τὴν ἀφιερωμένην εἰς ἐπίδειξιν καὶ παραγωγὴν τῶν ὑλικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους. Ἡ ἠθικὴ ἔννοια τῶν περὶ Ἀθηνᾶς μύθων, ἐν οἷς ἀποκορυφοῦται τὸ ἰδεῶδες τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς, παρέχουσα εἰκόνα τελειοτάτην αὐτοῦ τοῦ ἐπινοήσαντος καὶ διαπλάσαντος τούτους ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἦν ἐπιτηδειοτάτη ἀφετηρία πρὸς ἐξύμνησιν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς εὐκλείας καὶ κατάδειξιν τοῦ ἰδανικοῦ πρὸς ὃ ὀφείλει νὰ κατευθύνηται ἀείποτε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ὡς ἐν τῷ παρελθόντι.

Τῆς μεγάλης ἐπιβολῆς ταύτης δὲν ἐφάνη ὑποδεέστερος ὁ ποιητής, τὸ δ' ἔργον αὐτοῦ εἶναι ἀντάξιον τοῦ θέματος. Ἠδύνατο τις, συνοψίζων τὴν περὶ αὐτοῦ κρίσιν, νὰ εἴπῃ ὅτι φαίνεται μᾶλλον ὡς τις παράφρασις ἀρχαίου ἀπολεσθέντος ὕμνου καὶ οὐχὶ ὡς σύγχρονον ποίημα. Διότι δὲν εἶναι μόνη ἡ ἔμπνευσις αὐτοῦ ἀρχαιοπρεπής· ὁμόλογοι καὶ προσφυεῖς τῷ θέματι εἶναι καὶ αἱ ἔννοιαι καὶ αἱ εἰκόνες, ἐκ τοῦ ἀρχαίου βίου εἰλημμέναι πᾶσαι καὶ ἀρχαῖα αἰσθήματα ἀναπαριστῶσαι. Ὁ ποιητὴς ζῇ ὅλος ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἑλληνικῷ κόσμῳ, ὃν ἀναπλάσσει ἐναργῆ, ὁ δ' ἐνθουσιασμὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν πολιὰν ἀρχαιότητα εἶναι τοσοῦτος, ὥστε ἴσχυσε νὰ ἐμφυσήσῃ αὐτῷ τὸ βαθὺ ἐκεῖνο θρησκευτικὸν αἴσθημα τῶν παλαιοτάτων ποιητῶν, οὗ ἐλλείποντος πᾶς θεῶν ὕμνος καταπίπτει εἰς ψυχρὸν σοφιστικὸν κατασκεύασμα.

Ἀλλὰ τὰ ἀρχαϊκὰ ταῦτα αἰσθήματα οἰκειότατα τοῖς ἀκροαταῖς καθιστᾷ ὁ ποιητής, οἱονεὶ ἀνακαινίζων καὶ ζωπυρῶν αὐτά, διὰ τῆς δημώδους γλώσσης, ἣν προέκρινε φρονῶν ὅτι διὰ ταύτης οἱ ποιηταὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος δύνανται νὰ χωρήσωσιν εὐθύτερον πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτῶν. Μόνη ἀληθῶς γλῶσσα ζωντανὴ δύναται νὰ μεταδώσῃ τὴν πνοὴν τῆς ζωῆς εἰς πλάσματα ἐκλελοιπότων χρόνων καὶ νὰ συνάψῃ δι' ἀφανῶν κρίκων τοὺς δύο κόσμους, οὓς ἀχανὲς διάστημα χωρίζει ἀλλήλων, τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον. Εἶναι δ' ἡ γλῶσσα τοῦ ποιητοῦ τοῦ *Ὕμνου εἰς τὴν Ἀθηνᾶν* νευρώδης καὶ ἁρμονικὴ ἅμα, μετὰ πολλῆς ἐλευθερίας πλουτιζομένη πρὸ πάντων ἐκ τῶν ἀκενώτων θησαυρῶν τῆς ἀρχαίας, ἐλευθερίας ὅμως χαλιναγωγουμένης ὑπὸ λεπτοῦ καὶ φιλοκάλου γλωσσικοῦ αἰσθήματος, ὁδηγοῦντος εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τῶν τύπων πρὸς τοὺς τῆς λαλουμένης, εἰς τὴν παραδοχὴν μόνων τῶν λέξεων ἐκείνων, ἃς προθύμως θὰ ἐγκολπωθῇ καὶ θὰ ἐπαναλάβῃ ὁ λαός, καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν νέων, καταλλήλων πρὸς ἔκφρασιν νέων ἰδεῶν. Γνώστης ἐμπειρότατος τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ ὁ ποιητής, κατώρθωσε νὰ μὴ παρεκκλίνῃ ταύτης, ἀποφεύγων πᾶν τὸ προσκροῦον εἰς αὐτήν, διὰ δὲ τοῦ παραδείγματός του εὐγλώττως ἀνασκευάζων τὴν γνώμην τῶν φρονούντων ὅτι ἡ δημώδης γλῶσσα εἶναι ἐν τῇ ποιήσει ὄργανον ἀνεπιτήδειον καὶ ἐν πολλοῖς ἀνεπαρκές. Τὴν δὲ καλλονὴν τῆς γλώσσης λαμπροτέραν ἀναδεικνύει ὁ ἀβίαστος καὶ πυκνὸς στίχος, φιλοτεχνηθεὶς κατὰ τὸ πρότυπον τῶν δημωδῶν ᾀσμάτων, οὗ ἕνεκα ἴσως φαίνεται ἀπαξιῶν ὁ ποιητὴς νὰ ἐγκαλλωπίσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ προσθέτου κόσμου τῆς ὁμοιοκαταληξίας· εἰρήσθω ὅμως ἐν παρόδῳ ὅτι δὲν ἀποστέργει ὅλως καὶ τὰ στιχουργικὰ παίγνια, δὶς προσπαθήσας ἴσως ἄνευ ἀνάγκης δι' ὑπερμέτρων στίχων νὰ συναρμόσῃ καὶ συνταυτίσῃ οὕτως εἰπεῖν τούτους πρὸς τὸ νόημα, λέγων:

Κι' ἀπὸ τ' ἀστέρια εἶν' ἡ κορφὴ τοῦ Ὀλύμπου πιὸ ψηλότερη,

ὑψηλότερον ταυτοχρόνως ἀπεργαζόμενος καὶ τὸν στίχον· καὶ ἀλλαχοῦ:

Κ' ἐδῶ εἶν' ἡ γῆ καμαρωτὴ σὰν κυματοῦσα θάλασσα.

Δὲν ἐπιχειροῦμεν ἀνάλυσιν τοῦ Ὕμνου, ἥτις ἄλλως ἕνεκα αὐτοῦ τοῦ θέματος δὲν εἶναι δυνατή· ἀναγινώσκομεν δὲ μόνον περικοπάς τινας αὐτοῦ, καὶ δὴ πρῶτον ἐκ τοῦ προοιμίου:

Ἀέρα γαλανόφτερε καὶ μοσχοβολισμένε,
ὁπ' ἀγκαλιάζεις πατρικὰ τὴν γῆν αὐτὴν καὶ κάνεις
ὁλόλαμπραις ταῖς 'μέραις μας κι' ἀχνόξανθαις ταῖς νύχτες,
πάρε καὶ τὸ τραγοῦδι μου καὶ λάμπρυνε κ' ἐκεῖνο
καὶ σκόρπισέ το σὲ βουνὰ καὶ δάση κι' ἀκρογιάλια.
Κάμποι, ἀπ' τὴν ἄφθαρτην ἐλῃὰ λευκοπρασινισμένοι,
ταπεινοὶ βράχοι, ποῦ καιροὺς θυμίζετ' ἀκουσμένους,
δεχθῆτέ το λαχταριστὸ κι' ἀκοῦστέ το μὲ πόνο·
κι' ἀντιλαλεῖτε τὸ σκοπό, κρατᾶτέ μου τὸ ἴσο
ἀπ' ταῖς ὀχθιαῖς κι' ἀπ' ταῖς σπηλιαῖς, καλόβουλαις Νεράϊδες.

Πλήρης δυνάμεως, ἁμιλλωμένη πρὸς τὰς παρ' Ἡσιόδῳ καὶ Ὀβιδίῳ, εἶναι καὶ ἡ τῆς Γιγαντομαχίας περιγραφή:

Κι' ὁ Ἅδης ὁ ἀμίλητος ζηλεύει ποῦ τὸν βλέπει (τὸν Ὄλυμπον
μετὰ τὴν γέννησιν τῆς Ἀθηνᾶς)
καὶ μέσ' 'ς τὰ μαῦρα Τάρταρα γοργὰ γενναβολάει,
κι' ἀπὸ τὰ Τάρταρα γοργὰ 'ς τὸν κόσμο ξεπετάει
τοὺς Γίγαντας, κακὰ στοιχειά, τὸν κόσμο ν' ἀφανίσουν.
Νυχτώνει χώρα ὁλόκληρη τοῦ καθενὸς ὁ ἴσκιος
καὶ τὰ θεώρατα βουνὰ 'μοιάζουν παιδάκια ἐμπρός των.
Ἔχουν κεφάλια ἀμέτρητα κι' ἑκατοστάδες χέρια·
κι' ὅταν τὰ μύρια στόματα τ' ἀνοίγουν καὶ μουγκρίζουν,
θαρρεῖς χιλιάδες δράκοντες, ταῦροι, λιοντάρια, λύκοι
μὲ μύριαις κράζουνε φωναῖς καὶ μιὰ φοβέρ' ἀφίνουν.
Ποτέ τους δὲν ἐσκόρπισαν 'ς τὸ νεῦμα τοῦ θεοῦ των
μεσ' 'ς τὸν βαθὺν ὠκεανὸ τέτοια φουρτοῦνα οἱ Ἀνέμοι
'σὰν τέτοιο μαῦρο σίφωνα, 'σὰν τέτοι' ἀνεμοζάλη.
Καὶ τὰ θηρία κουρνιάζουνε δειλὰ 'σὰν περιστέρια,
κερώνουν ἀπ' τὸν τρόμο τους ἡ ἄδολαις Νεράϊδες.
'Σὰ νὰ τὰ πάτησε βαρὺ ποδάρι ἀντρειωμένου,
χορτάρια κι' ἄνθη γέρνουνε, ξερὰ καὶ τἄστρ' ἀκόμα
μεσοσβυσμένα λαχταροῦν, 'σὰ λύχνοι δίχως λάδι.
Σεισμὸς ξεσπάει, τὰ πέλαγα χωρίζονται καὶ φεύγουν,
ἄβυσσοι ἀνοίγονται, στεριαῖς πετιοῦνται φλογισμέναις,
κι' ὁλόκληρ' ἡ ζωή, φωτιά, νερὸ καὶ γῆ κι' ἀέρας,
ἴσα με τότε χωριστὰ σοφὰ συνυρισμένα
ἀπὸ τὰ χέρια τῶν θεῶν 'ς τὸν τόπο του καθένα,
πάλι ἀνταμώνονται μαζὶ καὶ τυφλωμένα σμίγουν,
πάλι τὸ χάος ἄπλαστο κι' ἀπάντεχο προβάλλει!

Ὅση λαμπράδα ἡ Ἀθηνᾶ σκορπᾷ ψηλὰ 'ς τὰ οὐράνια
τόση μαυρίλα οἱ Γίγαντες βαθειὰ 'ς τὴν κτίσι ἁπλώνουν.
'Σ τὸν Ὄλυμπον μὲ μάνητα τὰ μάτια τους ὑψώνουν
καὶ λυσσασμένοι χύνονται νὰ φτάσουν 'ς τὴν κορφή του.
Θαρρεῖς ἡ Νύχτα βάλθηκε νὰ σβύσῃ τὴν Ἡμέρα!
Τ' ἄμετρα πλήθη τῶν θεῶν καὶ τοῦ Ὀλύμπου ἀκόμα
νοιώθουν γιὰ πρώτη καὶ στερνὴ φορὰ τὸν κρύο Φόβο.
Κι' ὅση ζωὴ κι' ἂν ἔμεινε, βαθειά, σκιαχτὰ κρυμμένη
κρατάει κάθε ἀνάσασμα νὰ ἰδῇ τί θ' ἀπογένῃ.
Κουνιέται ὁ μέγας Ὄλυμπος 'σὰ δέντρο καρπισμένο
ποῦ γιὰ νὰ ῥήξῃ τὸν καρπὸ τὸ σειοῦν ἀπ' τὸν κορμό του.
Καὶ σὰν αὐτοὺς ποῦ θέλουνε κἄτι ψηλὰ νὰ φτάσουν
καὶ παίρνουν καὶ σωριάζουνε πέτραις τὴ μιὰ στὴν ἄλλη,
ἔτσι κ' οἱ Γίγαντες βουνὰ 'ς τὰ χέρια τους ἀδράχνουν,
τὸ ἕνα 'ς τ' ἄλλ' ὁρμητικὰ σωριάζουν, ἀπιθώνουν,
ἄσειστη, ἀλύγιστη, φρικτή, πρωτακουσμένη σκάλα
γιὰ ν' ἀνεβοῦν 'ς τὸν Ὄλυμπον, ὁπό 'χει τὴ Ῥοδώπη,
τὸν Πίνδο καὶ τὸ Πήλιον γιὰ κάθε σκαλοπάτι.
Τοῦ κάκου ὁ Παντοδύναμος τἄστροπελέκια ῥήχνει
καὶ ντύνονται οἱ ἀθάνατοι γιὰ νὰ τοὺς πολεμήσουν
μ' ὅλη των τὴν ἀρματωσιὰ καὶ μ' ὅλη των τὴ δόξα.
'Σὰν τὸ χαλάζ' οἱ κεραυνοὶ πέφτουν, ξεσποῦν· κ' ἐκεῖνοι
χυμᾶνε φοβερώτεροι 'ς τῶν κεραυνῶν τὴ λάμψι!

Ἰδοὺ καὶ ἀπόσπασμα τοῦ Ε' ᾄσματος:

Τῶν τραγουδιῶν οἱ ἀντίλαλοι κ' οἱ βρόντοι τῶν ἁρμάτων
ζευγαρωμένοι ἀκούονται μέσ' 'ς τὸ γοργό σου διάβα.
Περνᾷς, τὰ κάστρα τὰ ψηλά, τὰ σιδεροχτισμένα
σωριάζονται, συντρίβονται, σὰν νά ἦτανε γυαλένια,
ἂν ἔτυχε καὶ τά 'χτισαν τὰ χέρια τῶν ἀδίκων.
Περνᾷς, καὶ χώραις ταπειναῖς, ξαρμάτωταις, μονάχαις
θεριεύουν κ' εἶν' ἀνίκηταις, φτάνει τὸ δίκηο νά 'χουν·
ἁπλώνεις τὴν ἀσπίδα σου καὶ τοὺς ἀποσκεπάζεις.
Κ' ἐν ᾧ κρατᾷς φαρμακερὸ κι' ἀλάθευτο κοντάρι,
κ' ἐν ᾧ προστάζεις δούλους σου τὸ Θάνατο, τὸ Φόβο,
ἔχεις πιστὴ συντρόφισσα τὴν σπλαγχνικὴν Εἰρήνη,
κ' ἡ Νίκη ἐσένα ἀκολουθεῖ μὲ τὴ Δικαιοσύνη.
Περνᾷς· συνάζοντ' οἱ λαοὶ 'ς τὰ καρπερὰ χωράφια,
κ' οἱ βασιλιάδες κάθονται 'ς τὴ μέση σὰν πατέρες,
καὶ διαλαλοῦνε οἱ κήρυκες κι' ἀκοῦνε τὴ φωνή τους
πεζοὶ καὶ καβαλλάρηδες καὶ βγαίνουν καὶ παλεύουν,
κ' οἱ νικηταὶ περήφανα φοροῦνε καὶ τοὺς φτάνουν
τίμια στεφάνι' ἀπ' τὰ κλαριὰ τῆς δάφνης καὶ τῆς λεύκης.
Κ' οἱ μεγαλόφωνοι ποιηταί, γεμᾶτοι ἀπὸ τὸ φῶς σου,
'ς τὴν λύρα τὴν ἑφτάχορδη τὴ νίκη τους παινεύουν.
Τὰ βώδια τὰ δουλευτικὰ τῆς γῆς τὰ σπλάχνα ὀργώνουν
κι' ἀκολουθᾷ κατάκοπος ὁ ζευγολάτης· ὅμως
μιὰν ἀκριβὴ ἐνθύμησι τὸν κόπο του ἀλαφρώνει·
τὸν καρτερᾷ ἡ γυναῖκά του 'ς τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του
νὰ τὸν δροσίσῃ μὲ κρασὶ τὸ βράδυ ὅταν γυρίσῃ.
Παρέκει γάμος γίνεται κι' ἀντιλαλοῦν φλογέραις
καὶ πᾶν' ἐμπρὸς οἱ νιόνυφοι καὶ πίσω οἱ συμπεθέροι.
'Σ τἀμπέλια πλούσια κρέμουνται τὰ κόκκινα σταφύλια·
τρυγοῦν μὲ χάρι νιοὶ καὶ νιαῖς μὲ τὰ πλεχτὰ καλάθια·
κι' ὅταν τελειώσῃ ὁ τρυγητός, χοροί, χαραῖς ἀρχίζουν,
καὶ λιγερόφωνο παιδὶ πικρὸ τραγοῦδι λέει·
Λέει τὸ τραγοῦδι τὸ παληὸ τοῦ νιοῦ ποῦ πῆρ' ὁ Χάρος
σὰ δροσερὸ τριαντάφυλο 'ς τοῦ τρυγητῆ τὸ κάμμα.
Περνᾷς· κι' ἀνθρωπινώτερο τὸν ἄνθρωπο τὸν κάνεις,
σὰν ἀστραπή, σὰν ἄνεμος παντοῦ ταράζεις, λάμπεις,
τἄστρα τὸ φῶς σου ἐζήλεψαν κ' οἱ ἀετοὶ τὸ πέταγμά σου!

Ἐκ τοῦ Η'. ᾄσματος ἀναγινώσκομεν τὸν *ὅρκον τῶν Ἀθηναίων ἐφήβων*:

Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ὅπλ' αὐτὰ καὶ δὲν θὰ τὰ 'ντροπιάσω·
καὶ μόνος, καὶ μὲ συντροφιά, κ' ἐδῶ, κι' ὅπου κι' ἂν λάχω
θὰ πολεμήσω ἀκούραστα κι' ἀφρόντιστα θὰ πέσω,
καὶ τὴν Πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάμω·
καὶ τοὺς δικαίους θ' ἀγαπῶ καὶ θὰ τιμῶ τοὺς νόμους,
θὰ κατατρέχω τὸν κακό, θὰ σφάζω τὸν προδότη,
κι' ἄνίσως ψέμματα μιλῶ, κολάστε με, θεοί μου!

Τοιοῦτο ὂν τὸ ποίημα, ἡ Ἐπιτροπὴ ὁμοψήφως ἔκρινεν ἄξιον τοῦ στεφάνου τοῦ πρώτου τούτου Φιλαδελφείου ἀγῶνος· ἅμα δ' ἐπαινεῖ τοὺς ποιητὰς τῶν *Μακρὰν καὶ τῶν πλησίον* καὶ τῶν *Τραγουδιῶν ξενιτευμένου* καὶ μετ' αὐτοὺς τὸν τοῦ *Πειρατοῦ*.

Οἱ κριταὶ
Ι. Ι. Σκυλίτσης
Σ. Κ. Σακελλαρόπουλος
Ν. Γ. Πολίτης

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΘΩΝΟΣ

Ο ΠΑΠΟΥΛΑΚΗΣ

Ζ'.

Μετάβασις Παπουλάκη εἰς Λακωνίαν. — Χαρακτὴρ τῶν κατοίκων.- Σπερμολογίαι περὶ φορολογικῆς ἀφομοιώσεως.—Στασιαστικαὶ ἐπαγγελίαι.— Αἱ ἐκ Ῥωσσίας βοήθειαι.— Αἱ Ἀγγλικαὶ δυνάμεις εἰς τὴν Ὀκτώηχον. —Ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν τοῦ Παπουλάκη καὶ ἐνθουσιασμὸς αὐτῶν.— Ὁ κλῆρος καὶ ὁ μέλλων Πατριάρχης. —Τὸ ἐπιτίμιον τοῦ ἐπισκόπου.— Οἱ πρόκριτοι καὶ τὰ κεράσια.—Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ ἀνδραγαθήματά των.— Ὁ Λάκων καὶ ἡ σύζυγός του.—Ἡ συνομιλία μετὰ τῆς Θεοτόκου καὶ ἡ ἀνάληψις.— Ἡ διακοίνωσις τοῦ Παπουλάκη.

Ὁ Χριστόφορος μετέβη εἰς τὸν νομὸν Λακωνίας κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1852, ἀποβιβασθεὶς εἰς Μονεμβασίαν καὶ περιελθὼν τὸ πρῶτον τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς. Ἐκεῖθεν ἤρχισε νὰ περιέρχηται τὰς ἄλλας τοῦ νομοῦ ἐπαρχίας καὶ μετ' ὀλίγον ὁλόκληρος ἡ μεσημβρινὴ καὶ ἡ δυτικὴ Λακωνία ἦτο ἀνάστατος ἐκ τοῦ κηρύγματός του. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τελευταία αὕτη περιοδεία του μεθ' ἣν ἔληξε καὶ τὸ ὀχλαγωγικόν του στάδιον ὑπῆρξεν ἡ σημαντικωτάτη πασῶν καὶ ἔσχεν ἀποτελέσματα σοβαρώτατα, δέον νὰ ἐνδιατρίψωμεν ἐκτενέστερον εἰς τὰ κατ' αὐτήν.

Ὁ λόγος δι' ὃν τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοφόρου ἐνεποίησε τοιαύτην ἐντύπωσιν καὶ προὐκάλεσε τοιοῦτον ἀναβρασμὸν ἐν Λακωνίᾳ εἶνε εὐεξήγη-

τος διὰ τοὺς γινώσκοντας τὰ ἤθη τῆς χώρας ἐκείνης καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν κατοίκων. Ἡ τραχεῖα φύσις αὐτόθι ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς διαπλάσεως τοῦ χαρακτῆρος, ἐπειδὴ δὲ ἡ δουλεία οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ νὰ ἐπιβάλῃ τὸν ζυγόν της ἐπὶ τῶν δυσπροσίτων ἐκείνων κρημνῶν, ἀνέκαθεν διετηρήθη ἀδάμαστον τὸ αἴσθημα τῆς ἀτιθάσσου καὶ ἀγερώχου ἀνεξαρτησίας. Ὁ Χριστιανισμὸς βραδύτατα εἰσχωρήσας, αἰώνας ὅλους μετὰ τὴν διαδοσίν του ἀνὰ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξημερώσῃ τὰ σκαιὰ ἤθη καὶ ἀντὶ νὰ ἐμπνεύσῃ τὰς θείας ἀρχὰς τῆς εἰρήνης, τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ τῆς ἀνεξικακίας, ἴσχυσε μόνον νὰ ἐπιβάλῃ τὴν εὐλάβειαν πρὸς τοὺς τύπους τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας, καὶ ὁ φιλέκδικος Λάκων ὁ μεταβαίνων ἔνοπλος μὲ ὡρισμένην πρόθεσιν ὅπως ἀποκτείνῃ τὸν ἐχθρόν του, ποιεῖ εὐσεβῶς τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ διερχόμενος πρὸ ἐξοχικοῦ τινος ναΐσκου, μετὰ τὸν φόνον δὲ ἀπέχει αὐστηρῶς τῆς βρώσεως τοῦ ἐλαίου, ἂν ἡ ἡμέρα συμπέσῃ νὰ εἶνε νηστήσιμος. Ὁ πολιτισμὸς βραδέως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰσδύων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλησμόνει ὁλοτελῶς τὸν ἐπὶ τῆς ἀποκέντρου αὐτῆς γωνίας τῆς Πελοποννήσου πληθυσμόν, οὗ καὶ αἱ ἔμφυτοι ἀρεταὶ ὑπετάσσοντο εἰς τὸ κράτος τῆς ἀμαθείας καὶ τῶν προλήψεων.

Συνειθισμένοι πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν αὐτοδιοίκησιν οἱ κάτοικοι τῆς κυρίως Λακωνίας δυσμενῶς ἔβλεπον τοὺς περιορισμούς, οὓς μετὰ τὴν ἐθνικὴν ἀνεξαρτησίαν ἐπέβαλλεν ἡ ἔννομος τάξις. Ἠνείχοντο μᾶλλον τὴν ἐξουσίαν ἢ ὑπετάσσοντο εἰς αὐτὴν καὶ ὁσάκις παρουσιάζετο κατάλληλος περίστασις, ὅπως κατὰ τὸ 1834, δὲν ἐδίσταζον ν' ἄρωσι φανερὰ κατ' αὐτῆς τὰ ὅπλα. Εἰς πληθυσμὸν ἄρα τοιαύτην ἔχοντα ἐχθρικὴν προδιάθεσιν καὶ οὕτω πως προσηλωμένον εἰς τὴν τυπικὴν θεοσέβειαν αἱ διαδόσεις περὶ τῶν ἐπιβούλων σχεδίων τῆς κυβερνήσεως κατὰ τῆς θρησκείας ἠδύναντο νὰ παράσχωσιν εὔλογον ἀφορμὴν ἐξεγέρσεως. Ἂν δὲ εἰς τὴν στάσιν τὴν ἐκραγεῖσαν ἐν Μάνῃ εὐθὺς σχεδὸν ἅμα τῇ ἐγκαταστάσει τῆς Βασιλείας, συνετέλεσαν, ὡς εἴδομεν, ἁπλαῖ ἀόριστοι φῆμαι περὶ θρησκευτικῶν μεταρρυθμίσεων, πολλῷ μᾶλλον ἦτο ἱκανὸν νὰ προκαλέσῃ τὸν ἐρεθισμὸν τὸ καθημερινὸν φλογερὸν κήρυγμα ἀνδρός, ὃν ἅπας ὁ πληθυσμὸς τῆς Πελοποννήσου ἐθεώρει ἀδιστάκτως ὡς ἅγιον καὶ θαυματουργόν.

Πρὸς τοὺς λόγους τούτους ὑπῆρχε καὶ ἕτερος. Εἴδομεν ὅτι τὰς ἐνεργείας τοῦ Παπουλάκη ἰδίως κατὰ τὸ τελευταῖον αὐτῶν στάδιον διηύθυνε δολία ὑποκίνησις πολιτικὸν ἔχουσα σκοπόν. Ὁ νομάρχης Μεσσηνίας Ῥοντόπουλος, εἷς τῶν νοημονεστάτων ἀνωτέρων ὑπαλλήλων ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἐγγράφων του, ἐν τῇ γενικῇ αὐτοῦ περὶ τῶν Χριστοφορικῶν ἐκθέσει πρὸς τὸ ὑπουργεῖον γράφει: «Ὅτε ἤκουσα ὅτι ὁ Χριστόφορος ἐπανῆλθεν ἐκ νέου εἰς Ἐπίδαυρον Λιμηράν, κηρύττων πάλιν καὶ διαφθείρων τὰ πνεύματα καὶ ὅτε κατόπιν ἐπληροφορήθην ὅτι προέβη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γυθείου καὶ ἐπροκάλεσεν ἐκεῖ δημεγερσίας καὶ συνωμοσίας κατὰ τῶν καθεστώτων, διόλου πλέον δὲν ἐδίσταση ὅτι τὸν πλάνον αὐτὸν τὸν διέπει χεὶρ ἀφανής, διευθύνουσα σχέδιον καταχθόνιον, ὅτι ἡ τελευταία εἰς τὴν Μεσσηνίαν περιοδεία του ἦτο δοκιμασία ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν λαῶν, τείνουσα νὰ τοὺς προετοιμάσῃ εἰς τολμήματα ἀπονενοημένα καὶ ὅτι στηριζόμενος εἰς τὴν ὑποδοχήν, ἧς ἔτυχεν ἐντεῦθα κατὰ τὸν Ὀκτώβριον καὶ πιστεύων ὅτι θὰ εὕρῃ πάλιν ἐνθουσιῶντας τοὺς ὄχλους θ' ἀπευθυνθῇ ἐκ νέου εἰς Καλάμας διὰ νὰ προχωρήσῃ ἐντεῦθεν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Νομοῦ, ἀνάπτων τὴν πυρκαϊὰν τῆς στάσεως.» Οἱ ὑποκινηταὶ οὗτοι, οἷοι δήποτε καὶ ἂν ἦσαν δὲν ἠρκοῦντο ν' ἀποδίδωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν σκοποὺς καὶ σχέδια βέβηλα ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν, ἀλλὰ καὶ παντοῖα ἄλλα διέδιδον ἱκανὰ νὰ παροξύνωσι τὸν λαόν. Οἱ κάτοικοι τῆς Λακωνίας χάρις εἰς τὴν πτωχείαν τῆς ἑαυτῶν χώρας ἴσως δὲ καὶ ἐκ παλαιᾶς συνηθείας ἔχαιρον φορολογικά τινα προνόμια, ἐφ' οἷς ἐπήροντο. Περὶ τούτου γράφει τὰ ἑξῆς ἐν τῇ ἐκθέσει του ὁ εἰρημένος νομάρχης: «Ἡ Μάνη δὲν εἶνε εἰς ἰσορροπίαν μὲ τὸ λοιπὸν κράτος ὡς πρὸς τὰ δημόσια βάρη, ἂν καὶ ἔχῃ εὐφόρους καὶ προσοδοφόρους δήμους εἴς τε τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικὸν μέρος. Εἰς τὸ τραχὺ καὶ ἄγονον αὐτῆς μέρος ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς μὴ εὐαρίθμος δὲν ζῇ βίον βιωτόν· ἐκεῖ καὶ τὰ ἤθη εἶνε ἀγριώτερα, ἡ ἀγρία φύσις δημιουργεῖ οὕτως εἰπεῖν τὰς κακὰς ἕξεις. Τὸ μέρος τοῦτο τῶν κατοίκων εἶνε ἀνάγκη νὰ βελτιωθῇ πρὸ πάντων οἰκονομικῶς καὶ νὰ λάβῃ βαθμηδὸν ἠθικὴν ἀνατροφήν. Τὸ εὔφορον μέρος τῆς Μάνης νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰ δημόσια βάρη, διὰ νὰ αἰσθανθῶσιν οἱ κάτοικοι τὰ ἀγαθὰ τῆς ἰσότητος πρὸς τὴν λοιπὴν κοινωνίαν καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς σωτηρίου ἰσχύος τῶν νόμων· νὰ παύσωσι δὲ ἀπὸ τοῦ νὰ πλανῶνται εἰς τὰς ἰδέας τῆς ἐξαιρετικότητος καὶ τῶν προνομίων, αἵτινες σταματῶσι τὴν πρόοδόν των πρὸς τὸν πολιτισμόν.» Ἴσως τῷ ὄντι ἡ ἰδέα αὕτη ἡ διατυπουμένη παρὰ τοῦ νομάρχου ἐνυπῆρχεν ἐν τῷ νῷ τινων τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἀσπαστὴ κατ' ἀρχὴν ὅπως μὴ ὑπάρχωσιν ὡς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις βλαβεραὶ καὶ ἄδικοι ἐξαιρέσεις· ἀλλ' οἱ σπερμολόγοι διέδιδον ὅτι ἐπίκειται ἄμεσος ἐν Λακωνίᾳ ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ φορολογικοῦ συστήματος, τοῦτο δὲ ἐτάραξε καὶ παρώργισεν οὐκ ὀλίγον τοὺς κατοίκους.

Τοιοῦτον εὗρεν ἔδαφος ὁ Παπουλάκης ἐν Λακωνίᾳ, ἑπόμενον δὲ ἦτο οἱ λόγοι του νὰ σχῶσιν

ἐξαιρετικὰ ἀποτελέσματα. Ὁ πονηρὸς μοναχὸς ἐγίνωσκε βεβαίως τὴν αὐτόθι κατάστασιν τῶν πνευμάτων ἐκ τῆς πρώτης του περιοδείας, ἤρχετο δὲ προβλέπων τὴν ἐπικειμένην κατ' αὐτοῦ στάσιν τῆς ἐξουσίας μὲ σχέδιον προδιαγεγραμμένον, εἰς οὗ τὴν πραγματοποίησιν προέβη ἀπροκαλύπτως ἐνθαρρυνθεὶς καὶ ἐπαρθεὶς ἐκ τῆς ἐξαιρετικῶς ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς ἧς ἔτυχεν. Οὐδέποτε οἱ λόγοι τοῦ μοναχοῦ ὑπῆρξαν μᾶλλον τολμηροὶ καὶ ἀπροκάλυπτοι· καὶ αὐτὰς τὰς μεταφορικὰς ἐκφράσεις καὶ τοὺς ὑπαινιγμοὺς εἰς οὓς ἐνησμενίζετο ἄλλοτε παρήτησε προτιμῶν τὴν σκανδαλώδη κυριολεξίαν. Μὴ ἀρκούμενος ὅμως εἰς τοῦτο δὲν ὤκνει καὶ ἀπειλὰς νὰ ἐκφέρῃ κατὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ κατὰ τῶν διωκτῶν ἐν γένει καὶ ἐναντίων του.

Ἀνεμάσσα πάντοτε τὰ αὐτὰ περὶ τῶν Δικαστηρίων, περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως, περὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, περὶ τῆς Ἀγγλίας κλπ. «Εἰς τὰ μέρη ὅπου ἐκήρυξε, γράφει ὁ Ἔπαρχος Γυθείου πρὸς τὸν Νομάρχην Λακωνίας, τὰ κηρύγματά του περιεστρέφοντο πάντοτε κατὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, κατὰ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Δημοτικῶν σχολείων κατὰ φίλης τινὸς Δυνάμεως· *ὅτι θέλει μεταβῇ εἰς Ἀθήνας μὲ 20 χιλιάδας ἀνθρώπων, ὅτι ὑπὲρ αὐτοῦ εἶνε ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν ὅπου περιῆλθε* κτλ.» Μοναχός τις ὀνόματι Διονύσιος παρακολουθήσας τὸν Χριστόφορον καθ' ἅπασαν τὴν εἰς Λακωνίαν περιοδείαν του συλληφθεὶς καὶ ὑποβληθεὶς εἰς ἀνάκρισιν ἐν Σπάρτῃ ἐνώπιον τοῦ ἀναπληροῦντος τὸν Νομάρχην Λακεδαίμονος γραμματέως, κατέθηκεν ὅτι: «Ὁ Χριστόφορος ἔλεγεν ὅτι εἰς μάτην κοπιάζουν καὶ τὸν κυνηγοῦν διότι δὲν πιάνεται· ὅταν θέλῃ ὁ Κύριός του, τότε θὰ πιασθῇ, καὶ δὲν ἦλθεν ἡ ὥρα. Ὅτι ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου πλησιάζει. Ὅτι ἔχουν δύο θρησκείας καὶ δύο παπάδες ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, καὶ ὅτι νὰ βγάλουν τὸ Εὐαγγέλιον ἀπὸ τὰ Δικαστήρια. Τότε κάποιος Φιλιππίδης τοῦ εἶπεν ὅτι χαλοῦν οἱ νόμοι καὶ ὁ Χριστόφορος εἶπεν ὅτι οἱ νόμοι εἶνε τῶν Ἐγγλέζων». Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ βουλευτοῦ Σ. Κοπανίτσα, ὁ Χριστόφορος παρήγγειλεν εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτὸν νὰ διαλυθῶσιν ὅπως συγκομίσωσι τὰ γεννήματά των, νὰ συνέλθωσι δὲ πάλιν μετὰ 40 ἡμέρας διὰ νὰ ὑπάγωσιν ὁμοῦ εἰς Καλάμας καὶ *ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν*, τὴν ἐξήγησιν δὲ τῆς παραδόξου ἐπαγγελίας ταύτης θὰ ἴδωμεν βραδύτερον. Ὁ νομοϊατρὸς Μεσσηνίας Δ. Ἀλβανάκης δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ἐκ Μελιγαλᾶ ἀπὸ 12 Ἰουνίου 1852 πρὸς τὸν Νομάρχην Μεσσηνίας ἀνήγγελλεν ὅτι: «δυὸ Λάκωνες ὄχι εὐτελοῦς καταστάσεως περιφέρονται εἰς τὰ χωρία τῶν παρακειμένων δήμων ἀπόστολοι τοῦ Χριστοφόρου προετοιμάζοντες τοὺς λαοὺς διὰ τὴν ἐντὸς τοῦ μηνὸς τούτου ἱερὰν ἐκστρατείαν ὑπὲρ τῆς πίστεως· τοὺς ἐκβιάζουν νὰ συγκομίσωσι ταχέως τοὺς καρπούς των καὶ νὰ ἑτοιμασθῶσι διὰ μακρὰν ὁδοιπορίαν ὅτι ὁ Παπουλάκης εὑρίσκεται προφυλαγμένος εἰς τὴν Μάνην περιμένων νὰ σηκωθῶσι καὶ ἄλλοι καὶ *τὰ ἔθνη καὶ τῆς Ῥωσσίας αἱ δυνάμεις καὶ τὰ βοηθήματα*, νὰ μὴ πιστεύουν δὲ ὅτι οἱ Μανιάται μετενόησαν καὶ εἶνε μὲ τὴν Κυβέρνησιν· τοῦτο τὸ κάμνουν διὰ νὰ πείσουν καὶ νὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ καιρόν. Οἱ ἀπόστολοι οὗτοι ἦσαν εἰς τὸ χωρίον Μπούγα Κωνσταντίνους, ἐκεῖθεν μετέβησαν εἰς Γαρόντσα καὶ ἀπ' ἐκεῖ λέγουν ὅτι θὰ μεταβοῦν εἰς τὰ χωριὰ τῆς Τριπόλεως καὶ Σουλιμᾶ.» Καὶ ἀπεδείχθη μὲν ὅτι οἱ ἀπόστολοι οὗτοι, ἐξ ὧν εἷς ἦτο ὁ ἰδιαίτερος ἀγωγιάτης τοῦ Χριστοφόρου, δὲν εἶχον τὴν ἐπισημότητα, ἣν ἀπέδωκεν αὐτοῖς ὁ ἰατρός· αἱ σπερμολογίαι των ὅμως ἀποδεικνύουσι τίνες ἰδέαι ἐπεκράτουν μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Χριστοφόρου καὶ ὁποία εὐρύτης καὶ σημασία ἀπεδίδετο παρ' αὐτῶν τῶν ἰδίων εἰς τὸ κίνημα. Ἀφορμὴν εἰς μίαν τῶν ἀστειοτάτων μωρολογιῶν τοῦ Χριστοφόρου παρέσχε καὶ ἐν περιέργῳ τυπογραφικὸν λάθος. Ἀνεκάλυψεν εἰς ἓν ἀντίτυπον τῆς Ὀκτωήχου, ἀγνοῶ ποίας ἐκδόσεως, ὅτι εἰς τὸ γνωστὸν τροπάριον «Ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἐπὶ τὸ μνῆμά σου καὶ οἱ φυλάσσοντές σε ἀπενεκρώθησαν» ἡ λέξις *ἀγγελικαί*, ἀφαιρεθέντος ἐκ τυπογραφικῆς βεβαίως ἀβλεψίας τοῦ ε, μετεβλήθη εἰς *ἀγγλικαί*. Κατὰ τὸν Παπουλάκην τὸ τοιοῦτο δὲν ἦτο τυπογραφικὸν λάθος, ἀλλὰ ἐπίβουλος ἐνέργεια τῶν Ἄγγλων, τῶν Λουθηροκαλβίνων, τῶν ἐχθρῶν τῆς Ὀρθοδοξίας, οἵτινες ἐπεχείρουν νὰ διαστρέψωσι τὰ ἱερὰ τῆς ἐκκλησίας βιβλία ἵνα καὶ διὰ τοιούτων μέσων διαδώσωσι τὰς αἱρετικὰς δοξασίας των, ἔφερε δὲ τὸ ἀντίτυπον τοῦ σατανικοῦ βιβλίου μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ ἀνεγίνωσκεν εἰς ἐπήκοον τοῦ ἀπαιδεύτου ὄχλου, μετὰ σεβασμοῦ ἀκροωμένου τὰς ἐρεσχελίας του. Ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ νομάρχου Μεσσηνίας ἀναφέρεται καὶ ἄλλη παρομοία αἰτίασις τοῦ Χριστοφόρου περὶ τῆς φράσεως «αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν» μεταβληθείσης παρὰ τῶν αὐτῶν δολίων ἐχθρῶν τῆς θρησκείας εἰς «ἀρνεῖτε» εἰς ἄλλο ἐκκλησιαστικὸν βιβλίον. Ἀλλὰ τὸ ἀνόητον αὐτὸ *ἀρνεῖτε*, τὸ ἐλέγχον τὴν παχυλὴν ἀγραμματωσύνην τοῦ κήρυκος δὲν ἔχει τὴν ὁμολογουμένως περίεργον ἰδιότητα ἣν ἡ σύμπτωσις ἀπέδωκεν εἰς τὰς «ἀγγλικὰς δυνάμεις». Σημειωτέον ὅτι περὶ τοῦ τυπογραφικοῦ τούτου λάθους διεξήχθη καὶ ἐπίσημος ἀλληλογραφία, τοῦ νομάρχου Λακωνίας πέμψαντος ἀντίτυπον τῆς αἱρετικῆς Ὀκτωήχου εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅπερ πάλιν διεβίβασε τὸ ἀντίτυπον εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

Ἡ ὑποστήριξις ἣν παρέσχεν εἰς τὸν Χριστόφορον ὁ λαὸς τῆς Λακωνίας ἔνθερμος ἐξ ἀρχῆς οὖσα κατέστη βαθμηδὸν μανική, φρενιτιώδης καὶ ἔφθασεν εἰς τὰ ἄκρότατα τῆς παραφορᾶς ὅρια κατὰ τὰς τελευταίας τῆς περιοδείας του ἡμέρας, ὅτε ὁ κῆρυξ ἀκαταδίωκτος εἰσέτι περιήρχετο θριαμβευτικῶς ἀπὸ κώμης εἰς κώμην παρακολουθούμενος ὑπὸ πολυαρίθμου στίφους ἐνόπλων ὁπαδῶν. Οἱ ὁπαδοὶ οὗτοι ἀπετέλουν εἶδος σωματοφυλακῆς, πανταχοῦ παρακολουθούσης τὸν προφήτην, παρεκτὸς ὅμως αὐτῶν εἵπετο καὶ πολυάριθμος ἐπίσης ἀκολουθία γυναικῶν καὶ παίδων καὶ ἀνδρῶν προσέτι ἀόπλων, οἵτινες ἐγκαταλείψαντες τὰς ἑαυτῶν ἐργασίας περιεφέροντο μετὰ τοῦ κήρυκος εἰς τὰ διάφορα τῆς χώρας μέρη. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁπαδῶν παρήλασσεν ἀναλόγως πρὸς τὰς περιστάσεις. Εἰς τὸ Προάστειον, χωρίον τοῦ δήμου Καρδαμύλης, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ Ἐπάρχου Οἰτύλου, μετέβη ὁ Χριστόφορος συνωδευόμενος ὑπὸ 300 περίπου ὁπλοφόρων. Εἰς τὸ χωρίον Λαγκάδα ἡ δημοσία δύναμις, πεμφθεῖσα πρὸς καταστολὴν τῶν ταραχῶν εὗρεν αὐτὸν περιφρουρούμενον ἀπὸ 150 ἐνόπλους ἐκ Κολοκυθίου, οἵτινες, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ αὐτοῦ ἐπάρχου, «ἀποτελοῦσιν ὅπου καὶ ἂν περιέρχωνται πανταχοῦ τὴν κυρίαν φρουράν του» καὶ ἀπὸ 4 χιλιάδας λαοῦ. Ὅτε ἐκ Προαστείου διηυθύνθη εἰς Πηγάδια τοῦ δήμου Ἀβίας, παρηκολουθεῖτο ὑπὸ 2500- 3000 λαοῦ. Εἰς Μαυροβούνιον δὲ οἱ περὶ αὐτὸν συνηγμένοι ἀνήρχοντο κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν ἀρχῶν εἰς ἑξακισχιλίους. Ὁ ἔπαρχος Γυθείου ἔγραφεν ἀπὸ 14 Μαΐου πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν: «Μὴ σᾶς φαίνεται, ἐκλαμπρότατε, παράξενον διότι δὲν συνελήφθη μέχρι τοῦδε, καθότι δὲν ἐπρόκειτο λόγος περὶ συλλήψεως ἑνός, ἀλλὰ περὶ χιλιάδων ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν ἀνοήτων, περιφρουρούντων αὐτὸν μανιακῶς, προταττομένων τῶν κατὰ χωρία ἱερέων καὶ τοῦ ἐπισκόπου Ἀσήνης.» Τὸν ἐνθουσιασμὸν δὲ καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ πλήθους περιγράφει λεπτομερέστερον ἐν ἄλλῃ ἐκθέσει ὁ αὐτὸς ἔπαρχος μὲ τὸ σκολιὸν συντακτικόν του ὕφος ὡς ἑξῆς: «Εἰς ὅσα μέρη εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην περιῆλθε μέχρι χθὲς ὅπου ἀνεχώρησεν ἐσυνωδεύετο μὲ πλῆθος λαοῦ τῶν ἐπαρχιῶν Οἰτύλου καὶ Γυθείου, μὴ ὑπακούων (sic) ὁ ἀμαθέστατος οὗτος λαὸς οὔτε εἰς δήμαρχον οὔτε εἰς ἄλλην τινὰ ἀρχήν, καθότι ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ κάμῃ μικρὰν παρατήρησιν περὶ τοῦ ἀγύρτου τούτου ἀμέσως ἀνεθεματίζετο ἀπὸ τὸν παρακολουθοῦντα τὸν λαοπλάνον ὄχλον καὶ ὑπὸ τῶν ἱερέων, καὶ ἐπεσωρεύοντο πέτραι κατ' αὐτοῦ πρὸς μνήμην τοῦ ἀναθεματίσματος, κατὰ τὸ λακωνικὸν ἔθιμον, κινδυνεύουσα καὶ αὐτὴ ἡ ζωή του. Οὕτω λοιπὸν καὶ ἂν ὑπῆρχόν τινες μεταξὺ τῶν δημοτῶν, ὡς εἴπομεν, νὰ εἴπωσί τι κατὰ τοῦ λαοπλάνου, δὲν ἐτόλμησαν νὰ προφέρωσι λέξιν κατ' αὐτοῦ διὰ τοὺς προεκτεθέντας λόγους. Τοιαύτη θρησκομανία ἐκυρίευσε τὸν λαὸν τοῦτον ὑπὲρ τοῦ κακούργου, ὅπου καὶ ἀναφανδὸν τὸν ἐκήρυττον ὡς προφήτην Ἠλίαν, λέγοντες γυναῖκες καὶ ἄνδρες ὅτι εὐχαρίστως χύνουσι καὶ τὸ αἷμά των ὑπὲρ αὐτοῦ καθότι καλῶς πιστεύουσιν ὅτι θὰ ὀνομασθῶσιν ἑπομένως μάρτυρες.» Προσμαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ δήμαρχος Καρδαμύλης δι' ἐπιστολῆς περιφθείσης βραδύτερον πρὸς τὸν Γενικὸν ἀρχηγὸν τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων ὅτι οἱ παρακολουθοῦντες τὸν Χριστόφορον τότε ἑξακισχίλιοι ὡμολόγουν ἀναφανδὸν ὅτι ἦσαν ἕτοιμοι νὰ θυσιασθῶσιν ὑπὲρ αὐτοῦ.

Καὶ δὲν ἦτο μόνον ὁ ἀμαθὴς καὶ ἀπαιδαγώγητος ὄχλος ὁ τόσον ἐνθουσιωδῶς κηρυσσόμενος ὑπὲρ τοῦ Παπουλάκη, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ κλῆρος ἐπρωτοστάτει δίδων τὸ παράδειγμα εἰς τὰς τοιαύτας ὀχλαγωγικὰς ἐπιδείξεις. Σύσσωμον σχεδὸν τὸ ἐν Λακωνίᾳ ἱερατεῖον, ἀπροκαλύπτως συνετάσσετο μετὰ τοῦ κήρυκος ἀψηφοῦν τὰς διαταγὰς τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν καὶ παρακοῦον τὰς παραινέσεις τῆς Συνόδου. Οἱ ἱερεῖς συνώδευον τὸν προφήτην εἰς τὰς ἐκδρομάς του, ὑπεδέχοντο αὐτὸν διὰ πανηγυρικῆς κωδωνοκρουσίας καὶ ἐν γένει προσέφερον πρὸς αὐτὸν πᾶσαν τιμὴν καὶ ἔνδειξιν σεβασμοῦ, ὑπεκκαίοντες δὲ τὸν ζῆλον τοῦ πλήθους ἀφώριζον καὶ ἀνεθεμάτιζον τοὺς διώκτας τοῦ ἁγίου ἀνδρός. Τοῦ κινήματος τούτου προΐστατο κατ' ἀρχὰς ὁ ἐπίσκοπος Ἀσήνης, μιᾶς τῶν ὑπαρχουσῶν πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ Κράτους ἐν Λακωνίᾳ ἐπισκοπῶν. Ὁ ἐπίσκοπος οὗτος, Μακάριος ὀνόματι, γέρων καὶ μὴ διακρινόμενος οὐδ' ἐπὶ μαθήσει οὐδ' ἐπὶ νοημοσύνῃ πάνυ προθύμως κατ' ἀρχὰς ἀνεγνώρισε τὴν ἁγιότητα τοῦ Χριστοφόρου καὶ ἐπεδοκίμασε τὰς δοξασίας του, ἐδεξιώθη δὲ μάλιστα αὐτὸν τὸ πρῶτον μετὰ πολλῆς ἐπισημότητος περιβεβλημένος τὴν ἀρχιερατικήν του στολὴν καὶ περιστοιχιζόμενος ὑπὸ ἱερέων καὶ διακόνων. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ ὑπερβάλλων ἐνθουσιασμὸς τοῦ παλίμπαιδος — τὸ ἐπίθετον τοῦτο σημειωτέον ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὸν τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα — ἐπισκόπου δὲν ἦτο ὅλως ἄμοιρος ἰδιοτελείας, διότι ὁ Παπουλάκης ἢ πιθανώτερον οἱ ὑποκινηταὶ Φιλορθόδοξοι κολακεύοντες τὴν ὀψίαν φιλοδοξίαν του ὑπέσχοντο αὐτῷ νὰ τὸν ἀνακηρύξωσι Πατριάρχην τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, δεόντως ἀνακαινιζομένης καὶ διοργανουμένης συμφώνως πρὸς τὰς δοξασίας τοῦ Χριστοφόρου καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ. Πλὴν ἡ ὑποστήριξις τοῦ γέροντος Ἀσήνης καὶ ἡ φρεναπάτη τῶν περὶ πατριαρχίας ὀνείρων μικρὸν διήρκεσεν· ἐπειδὴ ἅμα ὡς ἡ Κυβέρνησις ἔλαβεν

ἀποφασιστικὰ μέτρα καὶ αἱ ἐπιτόπιοι ἀρχαὶ ἀπέτειναν ἐντόνους καὶ αὐστηρὰς ἐπιπλήξεις πρὸς τὸν παρεκτραπέντα ἱεράρχην, οὗτος φοβηθεὶς οὐ μόνον ἀπέστη ἀπὸ πάσης πρὸς τὸν ὀχλαγωγὸν προστασίας, ἀλλὰ καὶ σφοδρὸν ἐπιτίμιον ἐξέδωκε κατὰ τῶν ὁπαδῶν του, ἔχον ὡς ἑξῆς:

«Εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ τίμιοι Γέροντες καὶ λοιποὶ ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι χριστιανοὶ τοῦ Δήμου. Χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ παντοκράτορος, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ καὶ εὐλογία καὶ συγχώρησις.

«Ἐπειδὴ καὶ εἰς τὰς διαφόρους διδαχὰς τοῦ μοναχοῦ Χριστοφόρου εἰς τὰς ὁποίας παρευρέθητε ἔγειναν διάφορα παράλογα ἀναθέματα καὶ ὅρκοι μεταξύ σας, σᾶς λύομεν ὅλων τούτων καὶ σᾶς συγχωροῦμεν. Σᾶς προτρέπομεν δὲ τοῦ λοιποῦ νὰ μὴ δώσητε τὴν παραμικρὰν προσοχὴν καὶ ἀκρόασιν εἰς τὰς τοιαύτας διδαχάς, ἐὰν τυχὸν ἤθελον σᾶς παρουσιασθῶσιν, ὡς ἀντιβαινούσας εἰς τοὺς καθεστῶτας νόμους καὶ εἰς τὰς θρησκευτικὰς βάσεις μας καὶ ὡς ἐν μέρει σαθράς, ἀνοικείους καὶ σκανδαλώδεις. Ὅστις δὲ τυχὸν ἤθελε παρακούσει τ' ἀνωτέρω, τὸν ἔχομεν ἀφωρισμένον, κατηραμένον καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτον, νὰ ἔχῃ δὲ καὶ τὰς ἀρὰς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ Θεοφόρων ἁγίων Πατέρων.

Ἐγένετο ἐν Λάγκᾳ τὴν 23 Μαΐου 1852.

Ὁ Ἐπίσκοπος Ἀσήνης
«Μακάριος».

Ἐκ τοῦ περιέργου τούτου ἐγγράφου μανθάνομεν καὶ ἕτερόν τι ἐνδεικτικὸν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ λαοῦ ὑπὲρ τοῦ Παπουλάκη καὶ τῆς συμμετοχῆς τοῦ κλήρου, τοὺς ὅρκους δηλαδὴ τοὺς γενομένους περὶ ὑπερασπίσεως τοῦ πνευματεμφόρου κήρυκος καὶ ἐπικυρωθέντας βεβαίως δι' ἱεροπραξίας, ἀφοῦ ὁ ἐπίσκοπος ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ τοὺς λύσῃ, προσεπικαλούμενος καὶ τὴν συνδρομὴν τῶν 318 Θεοφόρων Πατέρων.

Ἐπίσης θερμὴν συνδρομὴν παρέσχον εἰς τὸν Χριστόφορον πολλοὶ τῶν προκρίτων τοῦ Νομοῦ καὶ ἀρκετοὶ δημοτικοὶ ἄρχοντες. Τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν καὶ δολιώτατα ἐπολιτεύθησαν, καθότι ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς προσεποιοῦντο ὅτι ὑπεῖκον εἰς τὰ παραγγέλματα τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν καὶ ἐβοήθουν δῆθεν αὐτὰς εἰς τὰς γενομένας πρὸς σύλληψιν τοῦ μοναχοῦ ἐνεργείας τῶν, κρυφίως παρεῖχον εἰς τὸν καταδιωκόμενον πᾶσαν συνδρομὴν καὶ ἐπιτηδείως ἐματαίωνον πᾶσαν ἐνέργειαν. Ἀστειότατον ἰδίως εἶνε τὸ μέρος ὅπερ διεδραμάτισε κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην εἰς τῶν ἐν Λακωνίᾳ δημοτικῶν ἀρχόντων. Οὗτος εἰς τὰ ἔγγραφά του καὶ τὰς ἰδιαιτέρας του ἐπιστολὰς φαίνεται κατεχόμενος ὑπὸ ἱερᾶς ἀγανακτήσεως κατὰ τοῦ λαοπλάνου Χριστοφόρου καὶ ἐκδηλοῖ μὲ μελοδραματικὴν σχεδὸν ἔμφασιν τὴν πρὸς τὸν Θρόνον καὶ τὴν κυβέρνησιν ἀφοσίωσίν του, ἐτέρωθεν δὲ ἐξ ἀναμφισβητήτων μαρτυριῶν ἐξάγεται ὅτι εἶχε μεριμνήσει νὰ κρύψῃ τὸν καταδιωκόμενον μοναχὸν εἰς τὴν οἰκίαν συγγενοῦς του καὶ ὅτι τόσῃ μάλιστα ἦτο ἡ πρὸς τὸν ἄνδρα στοργή του, ὥστε τακτικῶς ἐφρόντιζε νὰ πέμπῃ πρὸς αὐτὸν τροφὰς ἐκλεκτὰς καὶ ὑπώρας, ἰδίως κεράσια, καθιστῶν ὅσον τὸ δυνατὸν ἄνετον καὶ εὐφρόσυνον τὸν ἑκούσιον περιορισμὸν τοῦ ἁγίου κήρυκος.

Ἀλλ' ἡ κυρία δύναμις τοῦ Παπουλάκη ἐνέκειτο εἰς τὸ γυναικεῖον στοιχεῖον· αὐτὸ ἀπετέλει τὴν ἀληθῆ ἰσχύν του, αὐτὸ ἐξῆπτε τὸν φλογερὸν ἐνθουσιασμόν, αὐτὸ διετήρει ἀμείωτον τὴν μαγγανείαν, ἣν ὁ πονηρὸς καλόγηρος ἐξήσκει ἐπὶ τοῦ πλήθους. Εἴδομεν ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἔτι τοῦ σταδίου του τὸ γυναικεῖον φῦλον φύσει εὐλαβέστερον καὶ ἐξ ἀγωγῆς δεισιδαιμονέστερον ἐκηρύχθη πανταχοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ, κατανοῶν δὲ ὁ μοναχὸς τὸ ὄφελος ὅπερ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀφοσιώσεως ἠρύετο. ἐπιτηδείως ὑπέθαλπε τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς προλήψεις τῶν γυναικῶν. Ἀλλ' ἂν ἀλλαχοῦ ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ γυναικείου φύλου ὑπῆρχε μέγας, ἐν Λακωνίᾳ ἀναπτυχθεὶς ἔτι μᾶλλον ἐκ καιρικῶν καὶ ἐπιτοπίων περιστάσεων κατήντησε φρενῖτις, ἀκατασχέτως πολλάκις ἐκδηλωθεῖσα. Αἱ γυναῖκες δὲν ἠρκοῦντο νὰ προστρέχωσιν εἰς τὰς διδαχάς του, νὰ ἐκτελῶσιν ἀπαρεγκλίτως τὰς ἐντολάς του, νὰ κηρύττωσι διαπρυσίως τὴν ἁγιότητα καὶ τὴν θαυματουργὸν δύναμιν τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ καὶ παρηκολούθουν αὐτὸν βαστάζουσαι εἰς τὰς ἀγκάλας τὰ βρέφη των εἰς μακρυνὰς πορείας, ὑφιστάμεναι κακουχίας ὑπερτέρας τῶν δυνάμεων τοῦ φύλου των. Ὁ ζῆλος ἐξώθει αὐτὰς εἰς τὰ ἔσχατα καὶ εἰς περίστασίν τινα αἱ Λάκαιναι αὐταὶ μετεβλήθησαν εἰς ἀληθεῖς Μαινάδας. Ὅτε κατὰ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς Μαΐου ἡ δημοσία δύναμις ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἀξιωματικῶν τινων μετέβη εἰς τὸ χωρίον Λαγκάδα τοῦ δήμου Λεύκτρου ὅπως συλλάβῃ τὸν ταραξίαν μοναχόν, οὗτος καίπερ περιστοιχιζόμενος ὑπὸ πολυαρίθμου σωματοφυλακῆς, τὴν συνδρομὴν τῶν γυναικῶν πρῶτον ἐπεκαλέσθη. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτόπτου ὁ Παπουλάκης ἐννοήσας τοὺς σκοποὺς τῶν προσερχομένων ἀνεβόησε: «Ποῦ εἶσθε, γυναῖκές μου;» Καὶ παραχρῆμα αἱ γυναῖκες ἐπέπεσον ὡς μαινόμεναι κατὰ τῶν ὀργάνων τῆς δημοσίας τάξεως μετὰ λίθων καὶ ῥοπάλων καὶ δεινῶς ἐκακοποίησάν τινας ἐξ αὐτῶν. Αἱ γυναῖκες ἐτάσσοντο εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν κατὰ τὰς ὀχλαγωγίας, αὐταὶ προεπορεύοντο εἰς τὰς ἐκδρομάς, ἐξετέλουν δὲ καὶ ἔργα ἀγγελιαφόρων κομίζουσαι τὰς ἐπιστολὰς καὶ τὰ ἀγγέλματα τοῦ κήρυκος πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ὁμόφρονας, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ νομάρχου Λακωνίας. Ἀλλὰ τὸ μὴ περαιτέρω τοῦ μανικοῦ φανατισμοῦ τῶν γυναικῶν

παριστᾷ τὸ ἑξῆς τραγικὸν συμβάν, ἐπιβεβαιούμενον καὶ ὑπὸ τῶν δημοσίων ἐγγράφων. Κάτοικός τις τοῦ χωρίου Ἀλτομυρὰ τοῦ δήμου Ἀθίας ὀνόματι Καλόγηρος Ψαρέας μετέβη εἰς Κάμπον, κατὰ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς τὰ βασιλικὰ στρατεύματα κατεδίωκον τὸν Παπουλάκην καὶ ἐπέκειτο ἡ σύλληψις αὐτοῦ. Ἐντυχὼν ἄλλους Λάκωνας ἐκεῖ συνωμίλησε μετ' αὐτῶν περὶ τοῦ καταδιωκομένου κήρυκος καὶ ἐπειδὴ ἕνεκα τῆς ἀραστηρίου τῆς Κυβερνήσεως ἐνεργείας ὁ ἐνθουσιασμὸς τότε εἶχεν ὑποσωσῦν κατα πέσει, ἤκουσε περὶ αὐτοῦ κρίσεις λίαν δυσμενεῖς καὶ πληροφορίας ὅλως ἀπαδούσας πρὸς τὴν φήμην τῆς ἁγιότητός του. Ἡ πεποίθησις τοῦ Ἀλτομυριανοῦ ἐκλονίσθη καὶ τὴν ἑσπέραν ἐπιστρέψας εἰς τὸν οἶκόν του, ἐπανέλαβε τὰς κρίσεις ἃς εἶχεν ἀκούσει καὶ τοὺς δισταγμούς του· ἡ σύζυγός του ὅμως, ἥτις ἦτο ἐκ τῶν ἐνθερμοτάτων ὀπαδῶν τοῦ Χριστοφόρου ἀκούσασα τὰς βλασφήμους ἐκείνας ῥήσεις ἐπέπεσεν ὡς τίγρις κατὰ τοῦ συζύγου της καὶ συλλαβοῦσα αὐτὸν ἐκ τοῦ λαιμοῦ τὸν ἔσφιγγεν ἰσχυρῶς. Ὁ Ψαρέας κατ' ἀρχὰς ἐνόμισεν ὅτι ἡ σύζυγός του ἠστειεύετο· ὅτε ὅμως ἐκ τῆς θηριώδους ἐκφράσεως τῆς μορφῆς της καὶ ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς πιέσεως ἐννόησεν ὅτι ἐκείνη ἐσκόπευε νὰ τὸν πνίξῃ, ἔσυρε τὸ πιστόλιόν του καὶ πυροβολήσας τὴν ἐφόνευσεν.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ κατὰ τὴν Λακωνίαν ἀναπτυχθεὶς παράφορος καὶ ἀκράτητος ὑπὲρ τοῦ Παπουλάκη ἐνθουσιασμός, ὃν μάρτυς αὐτόπτης, ὁ μοίραρχος Κουτσογιανόπουλος παριστᾷ ὡς ἑξῆς ἐν τινι ἐγγράφῳ του: «Ὁ ἁπλοῦς λαὸς τῆς Λακωνίας οὔτε κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ Ἰβραήμης ἐζητοῦσε νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Λακωνίαν δὲν ἔδειξε τοσοῦτον ἐνθουσιασμὸν ὅσον τώρα ὑπὲρ τοῦ κακούργου Χριστοφόρου καὶ ἔμεινα, βεβαιωθῆτε, ἐκστατικὸς ὁπόταν εἶδα γέροντας, ἄνδρας, γυναῖκας, ἱερεῖς, παιδία καὶ κοράσια δίδοντας ἀφορμὴν διὰ νὰ φονευθῶσιν πρὸς τὸν σκοπὸν ν' ἁγιάσωσιν». Τὰς διαθέσεις ταύτας τοῦ λαοῦ τῆς Λακωνίας κατανοήσας ἀμέσως ὁ κῆρυξ, ὅστις δὲν ἐστερεῖτο νοημοσύνης ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ πονηρίας, ἐπιτηδείως ὑπέθαλψε καὶ ἐξεμεταλλεύθη. Πρὸς ἐπίρρωσιν τῆς ἑαυτοῦ ὑπολήψεως κατέφυγε μάλιστα καὶ εἰς μέσα ἀγυρτικὰ αὐτόχρημα, ἅτινα δὲν μετεχειρίσθη ἀλλαχοῦ πρότερον, ἴσως διότι δὲν εἶχε παραστῇ ἡ ἀνάγκη· διέδιδεν ὅτι συνωμίλει μετὰ τῆς Θεοτόκου, ὅτι ὁσάκις ἤθελεν ἐγίνετο ἄφαντος ὡς ὁ Ἠλίας ἀνερχόμενος εἰς οὐρανοὺς ἐπὶ πυρίνου ἅρματος καὶ προσεπάθει διὰ τοιούτων θαυματουργικῶν τεχνασμάτων νὰ ἐξάπτῃ τὴν χυδαίαν εὐπιστίαν τοῦ ὄχλου. Εἰς τὸν ναὸν χωρίου τινός, ἐκλείσθη μόνος, βέβαιος δὲ ὢν ὅτι τὸ ἔξω ἱστάμενον πλῆθος τὸν κατεσκόπευεν ἀπὸ τὰς ῥωγμὰς τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων, ἐπλησίασε μετὰ δακρύων εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος καὶ ἀφοῦ προσηυχήθη ἐπί τινα ὥραν, ἔτεινε τὸ οὖς ὡσανεὶ ἠκροᾶτο τί ἔλεγεν αὐτῷ ἡ εἰκών. Εἰς δὲ τὸ χωρίον Πηγάδια, ἀφοῦ διενυκτέρευσεν ἐκεῖ, προσεκάλεσε τὸ παρακολουθοῦν αὐτὸν πλῆθος καὶ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὸ ὅτι θέλει ἀναληφθῇ, μετὰ τοῦτο δὲ ἀναβὰς εἴς τινα οἰκίαν ἐγένετο ἄφαντος, οἱ δὲ Λάκωνες πεισθέντες εἰς τὸ θαῦμα τῆς ἀναλήψεως, διεσκορπίσθησαν ἐπιστρέψαντες εἰς τὰ ἴδια. Ὅτε δὲ εἶδε τὴν δύναμίν του ἐπαρκῶς στερεωθεῖσαν καὶ ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνθουσιασμὸς τοῦ λαοῦ τῆς χώρας ἠδύνατο ἐν ἀνάγκῃ νὰ προβῇ καὶ εἰς τὰ ἔσχατα, τότε ἐπήρθη καὶ ὑπὸ τὸν τρίβωνα τοῦ τέως ταπεινοῦ μοναχοῦ κατεσκήνωσεν ἐωσφορικὴ ὑπερηφάνεια. Ἀπεκάλει τὸν ἑαυτόν του στρατηγὸν καὶ ἀπένεμε διπλώματα στρατηγίας καὶ εἰς ἄλλους ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων ὀπαδῶν του, ἐν οἷς καὶ εἰς ἕνα ἀξιωματικὸν τῆς φάλαγγος, ὀνόματι Φάσον, ἄνδρα ἐντελῶς ἀπαίδευτον καὶ τυφλῶς πιστεύοντα εἰς τὰς ἀγαθαγγελικὰς προρρήσεις περὶ τῆς Μεγάλης Ἰδέας, ὃν ἔσωσε κατόπιν ἐκ τῆς καταδιώξεως ἡ προβεβηκυῖα ἡλικία του καὶ ἡ μεμαρτυρημένη διανοητική του ἀνικανότης. Οἱ λόγοι τοῦ Παπουλάκη ἐγένοντο, ὡς προεῖπον, θρασέως ἀπρακάλυπτοι καὶ ἀπειλητικοί. Ἐφαίνετο ἀψηφῶν τὰ θρυλλούμενα ἔντονα μέτρα, ἅτινα ἡ Κυβέρνησις ἀπεφάσιτε νὰ λάβῃ κατ' αὐτοῦ ὅτε τὰ πράγματα περιέστησαν εἰς τοιοῦτο σημεῖον, ἐχλεύαζε δὲ τὰ πνευματικὰ ὅπλα, ἅτινα ἀντέτασσε κατ' αὐτοῦ ἡ Σύνοδος καὶ παρήγγειλεν εἰς τοὺς πιστούς του ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὸν ἱεροκήρυκα Καστόρχην, ὅστις ἀπεστάλη εἰς τὸν νομὸν Λακωνίας ὅπως νουθετήσῃ διὰ καταλλήλων διδαχῶν τοὺς παρεκτραπέντας, λέγων «ὅτι ἤρχετο νὰ τοὺς βουλλώσῃ μὲ τὴν βούλλαν τοῦ "Αρμανσπεργ (!!).» Ἀνεφανδὸν εἰς ἑκάστην αὐτοῦ ὁμιλίαν ἐκήρυττε τὰ ἀνατρεπτικὰ δόγματά του, ἅτινα καὶ ἀπετόλμησε νὰ διατυπώσῃ εἰς εἶδός τι διακοινώσεως, ἀπευθυνομένης πρὸς τὸν Βασιλέα. Τὸ περιεργότατον τοῦτο ἔγγραφον, ἐν ᾧ μεθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν χυδαίαν ἀσάφειαν καὶ ἀσυναρτησίαν συνοψίζονται ὁπωσδήποτε πᾶσαι αἱ συγκεχυμέναι ἰδέαι τοῦ ἀμαθοῦς μοναχοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς, τηρουμένης τῆς ὀρθογραφίας τοῦ πρωτοτύπου:

«*Ἐν Ἑλλάδι τὴν 21 Μαΐου 1852*

«Μεγαλιώτατε Βασιλεῦς

«Κάθε νεώτερον εἶναι ἀξιώτερον ἀπὸ τὸ παλαιόν ἡ Βασιλεία τῆς Μεγαλειότι σου ἐτήρηξεν ὅλα τὰ Βασίλεια τὰ παλαιὰ διὰ τοῦτο ἔχωμεν ἀπὸ τὸν Ἀφέντη τὸν θεὸν καὶ μᾶς ἐπαρίγγιγε τὸ Ἀπόδωτι τὰ τοῦ Καίσαρος καίσαρι τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ· ἔχομεν καὶ τὴν μπίστιν μας Μεγαλιώτατε 1830 χρόνους Ἀσάλευτι· ἀπὸ τὰ 30 ἕως τὰ 1852 τὴν μπίστιν μας τὴν χάσαμε διὰ τῇ μᾶς τὸ ἔδοσες ἐγράφως διὰ χειρόν σου διὰ νὰ φυλάξῃς τὴν μπίστιν μας. Σήμερον μεγαλειότατε Βασιλεῦ, Πολυχρονεμένε Βλέπομε τοὺς Κριτὰς ὅπου ἔχεις εἰς τὰ Δικαστηριά σου. Ἐσταθίκαμε καὶ ἐμολύνανε τῇ Ἅγιον Εὐαγγέλιον τοῦ Ἀφεντοῦμας Χριστοῦ μὲ τοὺς ὅρκους καὶ διὰ τοῦτο οἱ Πίστυ μας χάνετε ἐδῶ καὶ ζητοῦμε τὴν μπίστι μας νὰ τὴν στερεώσομε. Τώρα οἱ Μεγαλιώτη σου πῶς ἔχεις χώρια Παπᾶ εἰς τὴν μπίστιν σου καὶ χωριστὰ ἡ Βασίλισα εἰς τὴν ἐδικήν της Πίστιν. Ἕνια σου Μεγαλειότατε, τώρα μᾶς λέγει καὶ ὁ Βασιλεύς μας ὁ οὐράνιος ὑπὲρ μάχου ὑπὲρ πίστεος καὶ πατρίδος.— Ἐμεῖς οἱ Δούλι σου Γυρέβωμε κατὰ τὴν Μπίστι μας ὅσα Δεσποτιλίκια εἴχαμε καὶ καθέδρας Δεσποτάδων μας Ἀπὸ τὰ 1830 ὅπου τὰ εἴχαμεν τοῦς ἰδίους Δεσποτάδες θέλομεν Σήμερον εἰς τὰς ἰδίας θέσις θέλωμεν τοῦς Δεσποτάδες μας καὶ ἀπὸ Κάθε τόπον καὶ τὸν Δεσπότη μας νὰ ἦναι ἀνεξάρτητος καὶ νὰ μὴν τὸν ὁρίζῃ οἱ Σύνοδος. Θέλομεν νὰ βγῇ τὸ ἁγιόν μας Εὐαγγέλιον ἀπὸ τὰ Κρητίρια διότι τὸ μολύνανε μὲ τοὺς ὅρκους· θέλομε νὰ βάλωμεν Διδασκάλους κοινοῦς μὲ τὸν ὠκτόηχον καὶ μὲ τὸ ψαλτήριον καὶ μὲ τοὺς Ἀποστόλους μας καὶ μὲ ὅσα Βιβλεῖα ὅπου ἐσύνθεσαν οἱ Προπάτορές μας. Ἑλληνικοῦς καὶ Ἀλλιλοδιδακτικοῦς Διδασκάλους δὲν τοὺς θέλωμεν. Τόσον νὰ γίνωμε τῆς Μεγαλιώτι σου Δούλει ἐπίκουει ὅλος ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάς καὶ διεμοῦ τοῦ Σκλάβου σου Χριστοφόρου Κύρικος. Ἔστηλες Βασιλεικὰ Διατάγματα νὰ μὲ σκλαβόσουν· ἐγὼ Κρίνομε κατὰ τοὺς Νόμους τῆς Μεγαλειώτη σοῦ ὅπου ἤθελεν εἶναι οἱ Περισσότεροι ψῦφι νὰ ὑπάρχῃ τὸ Δικαίωμα. Διὰ τούτο, Μεγαλιώτατε ἔδωσαι τοὺς ψήφους τις ἡ Ἑλλὰς, μοῦ εἶπανε νὰ σοῦ ἀποκριθῶ ἐὰν εἶσαι Δίκαιος Βασιλεῦς Δόσε τὸ δίκαιον τοῦ λαοῦ ὅπου φωνάζουν διὰ τὴν Μπίστι μας καὶ νὰ μὴ βάνῃς βάση εἰς τοὺς ῥαδιοῦργους, Μεγαλιώτατε καὶ τότε θέλεις ἔχεις μεγάλην εἰρήνην εἰς τὸ Κράτο σου· ὅλος ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάς Παρακαλοῦμε τὸν Θεὸν αὐτῷ νὰ μᾶς γενῇ νὰ μακροῖμερέβης καὶ νὰ ζῆς ὡς μεγαλιώτατος Βασιλεῦς τῆς Ἑλλάς.

«ὁ Δούλο σου

«Χριστόφορος Κύρικας Ἑλλαδίτης»

Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἐπέμφθη ἐξ ὀνόματος τοῦ Παπουλάκη καὶ ἐνεχειρίσθη ὑπό τινος γυναικὸς πρὸς τὸν δήμαρχον Καρδαμύλης καὶ βουλευτὴν Γρηγόριον Πατριαρχέαν, ὅστις τὸ παρέδωκε πρὸς τὸν Ἔπαρχον Οἰτύλου. Ἔφερεν ἐπιγραφὴν τὴν ἑξῆς:

«Δοθῇ εἰς χεῖρας τοῦ Μεγαλιοτάτου Κράτους τοῦ Βασιλεῦς τῆς Ἑλλάς Ὄθων.» Συνωδεύετο δὲ καὶ παρὰ τῆς ἑπομένης ἐπιστολῆς, ἀπευθυνομένης πρὸς τὸν «Γενεώτατον Κύριον Βουλευτὴν Γρηγόριον Πατριαρχέαν εἰς Λιασίνοβα.«

Γενεώτατε κύριε Γρηγόριε Βουλευτὰ

τὴν 21 Μαΐου 1852.

«Χαῖρις. Παρακαλοῦμεν Διεύθυνε τὴν Ἀναφωρὰν εἰς τὸν Βασιλέα μας ὅπου ἔχῃς τὸ Κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ πυγαίνῃ Ἀσφαλῶς ἀγρύγορα Διατῇ ὁ λαὸς ἀν δὲν προχτήση Λυτὸ δὲν ἰσυχάζῃ. Ἐγὼ δὲν κρίβομε ἀλὰ περπατῶ παρὸν καὶ ὅποτε ἔλθῃ ἡ Ἀναφορὰ νὰ μοῦ δώσῃς ἴδισι —καὶ νὰ Βουλόσῃς τὴν Βασιλικὴν Ἀναφορὰν καὶ ὅσι σὲ ῥοτοῦνε Λυτὸ γηρεύῃ ὅλι ἡ Ἑλλὰς καὶ Κράτι τὸ σχέδιον τῆς Ἀναφορᾶς καὶ δίχνετο ὅλον τὸν χριστιανῶν ἀν εἶναι πιστοὶ χριστιανοί.

» Τόσον καὶ μένομεν

Χριστοφορος Κύρικας.»

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ νομάρχου Λακωνίας τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἦσαν ὑποβολιμαῖα, ἄθλιον ὅμως ποῦ στηρίζεται ἡ ὑπωσοῦν αὐθαίρετος αὕτη εἰκασία. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὡς ἐκ τοῦ ὕφους αὐτῶν καὶ τοῦ περιεχομένου, συμφώνου κατὰ πάντα πρὸς τὰς δοξασίας, ἃς καὶ εἰς πλείστας ἄλλας περιστάσεις ὁ Χριστόφορος ἐφανέρωσεν, ἀδιστάκτως φρονῶ ὅτι καὶ ἂν δὲν ἐγράφησαν ἰδιοχείρως παρ' αὐτοῦ, ἐγράφησαν ὅμως πάντως καθ' ὑπαγόρευσιν ἢ κατ' ἔμπνευσίν του.

(*Ἕπεται συνέχεια*). ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΙΣΤΟΡΗΜΑ

Τρεῖς ὅλους μῆνας διήρκεσεν ἡ κρίσις αὕτη, ἀλλὰ τέλος κατίσχυσεν ἡ σιδηρᾶ τοῦ Ἑταιριάρχου κρᾶσις καὶ ἤρχισε βραδέως ἡ ἀνάρρωσις· νέαν δ' ἐπήγαγε αὕτη διὰ τὸν ἀτυχῆ Ραγνάρον δοκιμασίαν, καθ' ὅσον μόλις ὀλίγον ἀναλαβών, ὁ Χαράλδος ἤρχισεν αὖθις ἐπισπεύδων τὸν εἰς Βιθυνίαν ἀπόπλουν. Μάτην δεά μυρίων προφάσεων ὁ Πρωτοσπαθάριος ἀπέτρεπεν αὐτόν, μάτην κατεδείκνυε τὴν ἐλαχίστην τῆς ἐπιτυχίας ἐλπίδα, τῇ ἐλλείψει πάσης ἀσφαλοῦς νύξεως, ὁ Χαράλδος οὐδὲ κἂν ἀπαντῶν, συνεπλήρου τὰς ἑτοιμασίας.

— Ἐν Βιθυνίᾳ μόνῃ αἱ μοναὶ ἀριθμοῦνται καθ' ἑκατοντάδας, ἔλεγεν ὁ Ραγνάρος.

— Ἀδιάφορον, ἀπήντα ὁ Ἑταιριάρχης, ἐπισκεπτόμεθα πάσας.

— Πλὴν καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὐτήν, ὑπέδειξε μάταιος τῶν ναυτῶν θρύλλος· οὐδὲν ἀπολύτως ἐν Βυζαντίῳ ἐγνώσθη.

— Ἐὰν ἐκεῖ ἀποτύχωμεν, διατρέχομεν τὸ λοιπὸν Κράτος, κρούομεν εἰς πάσας τὰς θύρας.

— Φεῦ, ὄνειρα καὶ παραφροσύνη! Τῶν μονῶν ἄλλως τε τὸ ἄσυλον ἱερόν· καὶ εἰς τὴν ἔρευναν ἐπιτυχόντες οὐδὲν κερδίζομεν.

— Ὦ, δεῖξόν μοι μόνον ποῦ κρύπτεται, καὶ ἀνατρέψων ὡς χάρτινα τὰ ἰσχυρότερα τείχη, διὰ τοῦ ξίφους τούτου ἀποσπῶ αὐτὴν ἐκ τῶν ὀνύχων τῶν μυσαρῶν αὐτῆς ἁρπάγων.

Τέλος ἔφθασεν ἡ τοῦ ἀπόπλου ἡμέρα, καὶ ὁ ἀτυχὴς Ῥαγνάρος, ἑκὼν ἄκων ὡμολόγησε πλέον τὴν φοβερὰν ἀλήθειαν. Ἀπὸ μηνῶν ἤδη συγκατελέγετο ἡ Μαρία μετὰ τῶν ἀγγέλων. Τὸ ἀπαγαγὸν αὐτὴν πλοῖον ἐπέστρεψεν ἁπλῶς εἰς Βυζάντιον, ὅπου ἐκλείσθη εἰς τὴν λεγομένην «Μετάνοιαν»· ἐκεῖ δέ, καταληφθεῖσα ὑπὸ νόσου δεινῆς, ἀπεβίωσε μετὰ ἕνα μῆνα, τοῦ Χαράλδου ἀσπαζομένη τὴν εἰκόνα. Κατὰ γενικὴν δὲ πεποίθησιν ἐπρόκειτο καὶ αὐθις περὶ τῶν βραδυθανάτων ἐκείνων φαρμάκων, ἅπερ τοσοῦτον ἐπιτηδείως ἐμίγνυον τῆς Ζωῆς οἱ ἀκόλουθοι.

Φοβερὰ ὑπῆρξεν ἡ ἐπὶ τοῦ Χαράλδου ἐπήρεια τῆς ἀπαισίας ταύτης ἀποκαλύψεως. Κατ' ἀρχὰς ἀπέμεινεν ὡσεὶ ἐμβρόντητος καὶ ξένος εἰς πᾶσαν τὴν περιξ φύσιν, ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας ἐξερράγη καὶ αὖθις ἡ προτέρα νόσος, ἥτις τὴν φορὰν ταύτην ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου.

Ἐν τούτοις νέαι ἠγγέλλοντο ἐκ Βυζαντίου σκευωρίαι. Ἀποτυχοῦσα παρὰ τῷ Χαράλδῳ, καὶ ἀγρίως ἐκδικηθεῖσα, ἡ Αὐτοκράτειρα ταχέως ἐλησμόνησεν αὐτόν, συντελοῦντος καὶ τοῦ Κατεπάνω Κωνσταντίνου Ἀρτοκλίνου, μεθ' οὗ εἰς μυστικὰς διετέλει σχέσεις, ζῶντος ἔτι τοῦ Μιχαὴλ Δ'. Ἐπειδὴ δὲ ἠσθάνετο ἀληθῶς τὴν ἀνάγκην ἰσχυροῦ τινος ἀντιλήπτορος κατὰ τῶν ἐπιβουλῶν τῆς ἀδελφῆς, ἀπεφάσισε, διὰ τὸ ἁπλούστερον, τὸν μετὰ τοῦ φίλου αὐτῆς τούτου γάμον, ὅστις, κατὰ τὸν χρονογράφον ἦν «τὸ εἶδος εὐπρεπής». Ἀλλ' ὁ Ἀρτοκλίνης ἦν ἔγγαμος, καὶ ἡ νόμιμος αὐτοῦ σύζυγος, μαθοῦσα τὰ τεκταινόμενα, ὅπως προλάβῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ βουλεύματος ἐδηλητηρίασεν αὐτόν. «Τούτου ἡ σύνοικος, λέγει ὁ Γλυκᾶς, οὐχὶ μισοῦσα, μέλλουσα δὲ αὐτὸν στερεῖσθαι τοῦ βίου ἐξάγει φαρμάκοις». Παράδοξος ἐκδήλωσις συζυγικοῦ φίλτρου.

Ἡ Ζωή, κατὰ τὸ σύνηθες, ὀλίγον ἐπὶ τούτῳ ἐταράχθη, καὶ ἀπολέσασα τὸν παρόντα φίλον, ὡς καταλληλότερον ἐκ τῶν παρελθόντων ἐξέλεξεν ἕτερον Κωνσταντῖνον, τὸν λεγόμενον Μονομάχον. Οὗτος ἀναφανδὸν ἄλλοτε μετ' αὐτῆς συνέζη, ἀλλ' ἐξωρίσθη ὑπὸ τοῦ πανισχύρου τότε Ὀρφανοτρόφου εἰς Μιτυλήνην, ἐπὶ τῇ οὐχὶ ἀβασίμῳ ὑπονοίᾳ ὅτι ἐπωφθαλμία εἰς τὸ στέμμα. Καὶ ἀνεπλήρωσε μὲν αὐτὸν ἀμέσως ἡ Αὐγούστα διὰ τοῦ Ἀρτοκλίνου, οὐδὲ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου σταλεῖσαν διαταγὴν πρὸς ἐκτύφλωσιν αὐτοῦ παρακωλύσασα· ἀλλ' ἅμα κατίσχυσε, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιχαήλ, ἀνεκάλεσεν αὐτὸν οὐχ' ἧττον καὶ ἀνέδειξε δικαστὴν Ἑλλήνων.

Ἤδη δέ, θανόντος τοῦ Ἀρτοκλίνου, ἠσθάνθη ἀναζωπυρούμενον τὸ ἀρχαῖον αἴσθημα, καὶ συνεζεύχθη μὲν αὐτὸν τῇ 10ῃ Ἰουνίου 1042, ἔστεψε δὲ Βασιλέα τὴν ἐπιοῦσαν, ἤτοι πεντήκοντα μόλις ἡμέρας μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ Μιχαὴλ Ε'.

Ὁ Μονομάχος κατὰ τὸν Γλυκᾶν, ἦν «ἀδαὴς μὲν τὰ πολεμικά, τοσοῦτον δὲ μεγαλοπρεπὴς καὶ μεγαλόδωρος, ὡς πάντας ἐπαπολαῦσαι τῶν χαρίτων αὐτοῦ.» Ἀληθῶς δὲ ἦν ἀνὴρ μετριώτατος καὶ ὑπὸ μεγίστων περιεβάλλετο δυσχερειῶν, ὥστε ὀλεθρία ἐν συνόλῳ ἀπέβη ἡ δωδεκαετὴς αὐτοῦ βασιλεία. Καὶ πρῶτον μὲν ὁριστικῶς ἐξώρισεν εἰς Λέσβον τὸν Ὀρφανοτρόφον, ὅστις ἀπεβίωσεν ἐκεῖ τὸ προσεχὲς ἔτος· μεθ' ὃ ἀπέστειλε τὸν Μιχαὴλ Ε'., καίτοι τυφλόν, εἰς Χίον, καὶ τὸν Νωβελίσσιμον Κωνσταντῖνον εἰς Σάμον. Προσεταιρισθεὶς δὲ τοὺς Συγκλητικοὺς διὰ προβιβασμῶν, τοὺς ἀστοὺς δι' ἀφειδῶν χρυσίου διανομῶν καὶ τὸ λοιπὸν ὑπήκοον διὰ τῶν συνήθων ὑποσχέσεων, ἀνέδειξεν ἐπὶ τέλους Μάγιστρον καὶ Πρωτοστράτορα τὸν Ῥωμανὸν Σκληρόν, περιφανοῦς οἴκου γόνον, ἀλλ' ἀτομικῶς οὐτιδανόν, καὶ ὀφείλοντα τὴν προαγωγὴν ταύτην εἰς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, μεθ' ἧς ὁ Μονομάχος ἀπό τινος συνέζη, καθ' ὃ εὑρίσκων βεβαίως ἀνεπαρκῆ τὰ ἑωλα τῆς Ζωῆς κάλλη.

Ἀλλὰ ταχέως ἐνέσκηψαν ἐπὶ τοῦ Κράτους μεγάλαι δεινά, οὐδ' ἔλειψε τὸ σύνηθες προμήνυμα, διότι «ἐφάνη κομήτης ἀπὸ τῆς ἑῴας πρὸς τὴν δύσιν τὴν πορείαν ποιούμενος, καὶ ὡράτο μῆνα ὅλον λάμπων· προεμήνυε δὲ οὗτος τὰς μελλούσας γενέσθαι κοσμικὰς συμφοράς». Πράγματι δὲ μετ' ὀλίγον ἐπανέστη ὁ Ἡγεμὼν τῶν Σέρβων Στέφανος Βοϊσλαῦος, ὅστις οὐ μόνον τὴν ἰδίαν χώραν ἠλευθέρωσεν, ἀλλὰ καὶ τὰς παρακειμένας ἐπαρχίας ἐπέδραμεν. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Θ'., ἐνῷ διεσώζοντο ἔτι περιφανεῖς τινες Στρατηγοί, ἐπέτρεψε τὴν περιστολὴν αὐτοῦ εἰς τὸν Ἄρχοντα τοῦ Δυῤῥαχίου Μιχαήλ, προσφάτως διορισθέντα καὶ ὅλως ἀδαῆ· καὶ εἰσήλασε μὲν οὗτος εἰς Σερβίαν μετὰ ἑξακισμυρίων ἀνδρῶν, δηώσας κατ' ἀρχὰς τὴν χώραν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑποχώρησιν, προσβληθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων εἰς τὰς ὀρεινὰς παρόδους, ἀπώλεσε τὰ δύο τρίτα τῆς στρατιᾶς μεθ' ἑπτὰ Στρατηγῶν, καὶ μόλις διεσώθη μετ' ὀλίγων ἐπιζησάντων.

Καὶ ὅμως ταῦτα ἦσαν μηδαμινὰ παραβαλλόμενα πρὸς τὸν ἕτερον κίνδυνον, ὅστις μετ' ὀλίγον ἠπείλησε τὸν θρόνον. Εἰς τὴν Ζωήν, διοικήσασαν κατὰ τὸ δοκοῦν ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ἰουνίου, ὠφείλετο πρᾶξις συνετή, καθ' ὅσον ἐξεπέμφθη τότε Στρατηγὸς ἐν Ἰταλίᾳ ὁ ἡρωϊκὸς Μανιάκης, ὁ ἀπὸ τῆς Σικελικῆς στρατείας ἰδιωτεύων. Ἐὰν ὑπῆρχεν ἔτι ἐλπίς τις πρὸς διάσωσιν τῶν δυτικῶν ἐκείνων χωρῶν, βεβαίως ὁ μόνος πρὸς τοῦτο κατάλληλος ἦν ὁ στήσας τὰ τρόπαια τῶν «Ῥημάτων» καὶ «Δραγηνῶν»· ἀλλὰ κατ' ἀτυχῆ συγκυρίαν ἀρχαῖα ὑφίστατο ἔχθρα μεταξὺ τοῦ Μανιάκη καὶ τοῦ Σκληροῦ, ἀδελφοῦ τῆς φίλης τοῦ Μονομάχου, ἣν ἀφελῶς ὁ δῆμος τῆς πρωτευούσης ἐκάλει Σκλήραιναν. Διὸ καὶ μόλις προχειρισθεὶς οὗτος Προτοστάτωρ καὶ Μάγιστρος, οὐδὲν ἠμέλησεν ὅπως ἐκδικηθῇ τὸν Στρατάρχην· καὶ πρῶτον μὲν ἤρχισε δηῶν καὶ κείρων τὰς κτήσεις αὐτοῦ ἐν τῷ θέματι τῶν Ἀνατολικῶν, μετὰ τοῦτο ἀναιδῶς περιῤῥίψας τὴν συζυγικὴν αὐτοῦ τιμήν, καὶ τέλος ἐπὶ τοσοῦτον κατεῤῥαδιούργησε τὸν Μονομάχον, ὥστε παύσας οὗτος τὸν Μανιάκην, διώρισεν ἀντ' αὐτοῦ εὐτελῆ τινα Πρωτοσπαθάριον, ὀνόματι Πάρδον.

Ἀλλὰ τότε ἀπώλεσε τέλος ὁ δαφνηφόρος Στρατηγὸς τὴν ὑπομονήν, καὶ τὸν μὲν Πάρδον ἐφόνευσε, περιβληθεὶς δὲ τὸ διάδημα, διεπεραιώθη μεθ' ὅλου τοῦ στρατοῦ ἀπὸ Ὑδροῦντος εἰς Δυῤῥάχιον, ὅπως ἐκεῖθεν βαδίσῃ κατὰ τῆς πρωτευούσης. Τὰς εἰδήσεις ταύτας μαθὼν ὁ Μονομάχος καὶ δικαίως κατοῤῥωδήσας, ἔπεμψε γράμματα τῷ παρωργισμένῳ Στρατάρχῃ, δι' ὧν ἐζήτει τὴν κατάθεσιν τῶν ὅπλων καὶ πᾶσαν ἐπρότεινεν εὐεργεσίαν· ἀλλ' ὁ μέγας στασιαστὴς ἀπέμεινεν ἀμετάπειστος, καὶ κατ' ἀνάγκην τέλος ἀπεστάλη κατ' αὐτοῦ δύναμις, ἡ χεὶρ βαρεῖα, κατὰ τὸν Γλυκᾶν· «ποδάγρᾳ γὰρ ὁ βασιλεὺς συνεχόμενος καὶ παρὰ δαιμνίοις ἀπαλοῖς κείμενος, δι' ἑαυτοῦ τοῖς τοιούτοις ἐφίστασθαι οὐκ ἠδύνατο».

Ἐν τούτοις ὁ Χαράλδος, διαδρὰς καὶ αὖθις ἐκ τῶν ὀνύχων τοῦ θανάτου, ἔβαινε πρὸς τελείαν ἀνάῤῥωσιν, ἐν δὲ μόνον διετήρει ἐκ τοσούτων συμφορῶν αἴσθημα, τὸν ἄσβεστον πόθον τῆς ἐκδικήσεως. Ὅτε κατέφθασεν εἰς Προκόννησον τῆς μεγάλης στάσεως ἡ εἴδησις, ἕνα ὅλον μῆνα μετὰ τὴν ἔναρξιν αὐτῆς, ἀφῆκε φωνὴν ἀγαλλιάσεως, καθ' ὅσον ἀμέσως ἐν αὐτῇ διέγνω εὐκαιρίαν ἀρίστην πρὸς κορεσμὸν τοῦ πάθους αὐτοῦ. Τὸν ἀρχαῖον συναγωνιστὴν Μανιάκην εἰλικρινῶς φιλῶν, ἐθεώρει εὐχερῆ τὴν ἐπιτυχίαν· ἔβλεπεν ἤδη τὸν ἀπρόσμαχον δορυκτήτορα σαρώνοντα ὡς ἁπλῆν ἀχυρίνην στοιβάδα τὴν ἐν Βυζαντίῳ σαθρὰν βασιλείαν, καὶ μόνον ἕνα εἶχε φόβον, μὴ φθάσῃ παρακαίρως. Ὦ ἄφατος τρυφὴ ἡ ἀγωνία τῆς ἐστεμμένης ἁρπυίας, τῆς κρημνισάσης αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον ἀτέρμονος πένθους!

Ἅμα δὲ ὁριστικῶς ἀποφασίσας, ἀνεκοίνωσε τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ εἰς τὸν Ῥαγνάρον.

—Οὐδόλως σὲ παρασύρω, εἶπεν, ἀλλ' ἡ ἀπόφασίς μου ἀκιράδαντος. Ὑπηρετῶν τὴν δυναστείαν ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἔσο σὺ πιστὸς μέχρι τέλους, ἀλλ' ἐπήμανε δι' ἐμὲ ἡ ἠδεῖα τῆς Νεμέσεως ὥρα.

—Γνωρίζω τὸ μάταιον πάσης συμβουλῆς, ἀπήντησεν ὁ Πρωτοσπαθάριος, διὸ καὶ σιγῶ, ἀλλ' ἡ καρδία μου αἱμάσσει· μετὰ περιφανεῖς ὑπηρεσίας δέκα ὅλων ἐτῶν, ἤδη στρέφεσαι κατὰ τοῦ Κράτους.

— Ἀπ' ἐναντίας σώζω αὐτό, κρημνίζων τὴν ἀλιτηρίαν ἐκείνην.

—Οὐδόλως ὑπερμαχῶ τῆς Ζωῆς, ἀλλ' ἱερὸν τὸ κεχρισμένον μέτωπον, καὶ τοῦ Βουλγαροκτόνου ἀνεψιὰ ἡ ἀναξία ἐκείνη, εἰς οὗ τὴν ὑπηρεσίαν αἱ τρίχες μου ἐλευκάνθησαν. Οὐχ' ἧττον σὲ συνοδεύω. Ἀποχωρεῖς τῆς Αὐλῆς ὁ συμπατριώτης, ὁ φίλος, καὶ ἀπόλυτον ἔχεις ἀνάγκην περιθάλψεως· παράλαβέ με, οὐχὶ πλέον ὡς συστρατιώτην, ἀλλ' ὡς νοσοκόμον.

Ὁ Χαράλδος ἐρρίφθη εἰς τοῦ πιστοῦ ἑταίρου τὰς ἀγκάλας, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπέπλεεν ἡ θαλαμηγός, παραλαμβάνουσα πάντα τοῦ Χαράλδου τὰ πολύτιμα, ὑπὸ τῆς Ζωῆς πρὸ μικροῦ πεμφθέντα μεθ' ὑβριστικοῦ μηνύματος. —«Ἦλθες ὅπως θησαυρίσῃς, ἔλεγεν ἡ ἀγέρωχος Αὐγοῦστα. Λάβε καὶ φύγε».—Ἦν δὲ τόσος ὁ θησαυρὸς ἐκεῖνος, ὥστε, κατὰ τὸν Κεδρηνόν, δώδεκα εὐσταλεῖς νεανίαι μόλις μετεκόμισαν αὐτόν.

Δύο ἑβδομάδας ἀργότερον ἡ θαλαμηγὸς κατέπλεεν εἰς Δυῤῥάχιον, ὅπου παρέμενεν εἰσέτι ὁ Μανιάκης. Ἅμα τὸν Χαράλδον ἰδών, ἐξεβόησεν οὗτος πανδήμως τὴν ἀγαλλίασιν αὐτοῦ.

— Οἰωνὸς ἄριστος, ἀνεφώνησεν· ἀρωγὸν ἔχων τὸν βραχίονά σου προκαλῶ πλέον τὴν οἰκουμένην.

— Δέχθητι πρόθυμον συναγωνιστήν, ἀπήντησεν ὁ Ἑταιριάρχης, ὅστις ἀπὸ τοῦδε σὲ ἀνακηρύττει Τρισαύγουστον.

— Μερίσθητι μετ' ἐμοῦ τὴν πορφύραν· σοὶ προσφέρω τὴν συναρχίαν, ἢ τὰς ἐπαρχίας ὅσας ἐπιθυμεῖς.

— Θερμὰς χάριτας, ἀλλ' εἰς μόνος μὲ ἄγει πόθος, τῆς Ζωῆς ἡ καταστροφή.

— Σ' ἐννοῶ καὶ τὰ πάντα γνωρίζω· μετὰ τὴν ἐπιτυχίαν διευθετοῦμεν τὰ λοιπά.

— Καὶ πότε βαδίζομεν;

— Αὔριον. Ὁ βασιλικὸς στρατὸς κατέφθασεν εἰς Ὀστροβόν, τετράκις ψείζων τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐδὲν φοβοῦμαι· σὺ μόνος ἀναπληροῖς ὁλοκλήρους φάλαγγας.

— Καὶ τίς ὁ Στρατηγός;

— Ὁ Στέφανος, εὐνοῦχος, διατελέσας πρὸ μικροῦ Κουβικουλάριος τῆς Ἀνάσσης.

— Τότε ὁπλισθῶμεν μᾶλλον διὰ μαστίγων.

(Ἕπεται συνέχεια) ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΙΝΕΖΙΚΑΙ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΕΙΣ

(Ὁ γνωστὸς λόγιος καὶ διακεκριμένος συγγραφεὺς κινέζος στρατηγὸς Ὑαὲγκ-Κὶ-Τὸγκ ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἐν τῷ *φιλολογικῷ παραρτήματι τοῦ Ψιγαρὼ* περίεργον ἐθνογραφικὴν πραγματείαν περὶ τινων ἑορτῶν καὶ τελετουργιῶν ἐν Κίνᾳ, ἣν μεταφέρομεν κατωτέρω χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς *Ἑστίας*.)

Α'.

ΑΙ ΛΕΜΒΟΔΡΟΜΙΑΙ ΤΟΥ ΔΡΑΚΟΝΤΟΣ

Κάμνει φοβερὰν ζέστην, τεσσαράκοντα βαθμῶν ὑπὸ σκιάν, καὶ δὲν εἴμεθα ἀκόμη ἢ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος! Εἶνε ἡ πέμπτη ἡμέρα τῆς πέμπτης σελήνης, χρονολογία καθ' ἣν τελεῖται ἡ ἑορτὴ τοῦ Δράκοντος.

Ἡ πόλις μεταβάλλει ἐντελῶς ὄψιν, χάρις εἰς τ' ἀναρίθμητα κόκκινα χαρτία τὰ προσκολλώμενα ἐφ' ὅλων τῶν θυρῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναγινώσκοντ' ἐπιγεγραμμέναι εὐχαὶ εὐτυχίας διατυπούμεναι κατὰ μυρίους τρόπους. Παρ' αὐτοῖς δὲ ἀνὰ δύο δέσμαι τυφοειδῶν[1] φυτῶν, δεδεμέναι καλῶς τὰς ρίζας δι' ἐρυθρῶν ταινιῶν, εἶνε προσηλωμέναι ἐν τῷ μέσῳ ἑκάστης θύρας. Διότι πρόληψις κοινὴ ὑπάρχει ὅτι τὰ φύλλα τῶν φυτῶν αὐτῶν, ἅτινα ἐκτείνονται ἐν σχήματι ξίφους, ἀποδιώκουσι τὰ πονηρὰ πνεύματα.

Μετὰ τὰς εἰθισμένας προσευχὰς καὶ θυσίας ἐνώπιον τῶν εἰκόνων τῶν προγόνων εὐωχήθημεν οἰκογενειακῶς διὰ τῶν εἰθισμένων ἐδεσμάτων, πίνοντες ἅμα οἶνον περιέχοντα θεῖον καὶ ἀρσενικόν, ὅστις, κατὰ ἰδέαν λίαν διαδεδομένην, καταστρέφει δι' ὅλον τὸ ἔτος τὰ σπέρματα τῶν ἐπιδημικῶν νόσων.

Ἅμα σημάνῃ μεσημβρία, τίθενται μετὰ σπουδῆς πανταχοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῶν αὐλῶν δοχεῖα πλήρη ὕδατος ἵνα δεχθῶσι τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου εὑρισκομένου τότε ἀκριβῶς ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ στερεώματος. Διότι γνώμη ἐπικρατεῖ ὅτι τὸ ἀκτινόβλητον αὐτὸ ὕδωρ φυλασσόμενον χρησιμεύει ὡς κάλλιστον φάρμακον διὰ τοὺς δυσκόλους τοκετούς.

Μετὰ τὸ γεῦμα διευθυνόμεθα πρὸς τὴν Δυτικὴν λίμνην διὰ νὰ παραστῶμεν εἰς τὰς λεμβοδρομίας τῶν *δρακοντείων λέμβων*. Καλοῦνται δὲ οὕτως αὗται διότι εἶνε πλοῖα μακρότατα καὶ χαμηλά, ἀλιτενῆ, ἀβαθῆ, ὧν ἐπιβαίνουσιν εἴκοσιν ἢ τριάκοντα κωπηλάται, φέροντα ἐπὶ τῆς πρῴρας συνήθως μὲν ὁμοίωμα κολοσσαίου δράκοντος, ἄλλοτε δὲ καὶ ἁπλῶς ἵππου ἠνωρθωμένου. Ναύτης ὄρθιος ἐπὶ τοῦ ζῴου κρατεῖ σημαίαν μακρὰν, ἧς αἱ κινήσεις ὑποδεικνύουν τὴν διεύθυνσιν ἣν πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν πηδαλιοῦχον, ὅστις ἀκίνητος ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου μέρους τῆς λέμβου χειρίζεται τὸ πηδάλιον. Παρὰ τὰ νῶτα δὲ τοῦ δράκοντος ὀρχήστρα ἀνακρούει θορυβώδη τύμπανα καὶ κύμβαλα κεραυνόηχα.

Μακρὰν ἐπιφαίνεται τὸ σημεῖον τοῦ τέρματος τῆς λεμβοδρομίας. Εἶνε δὲ τοῦτο ἐνίοτε ζωντανὴ νῆσσα, ἥτις βυθίζεται εἰς τὸ ὕδωρ μόλις λέμβος τις πλησιάσῃ, ζητοῦσα νὰ σωθῇ διὰ τῆς φυγῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν πολυαρίθμων κυνηγῶν της, ὁ ἐπιτηδειότερος ὅμως ἢ ὁ εὐτυχέστερος τῶν ὁποίων κατορθόνει ἐπὶ τέλους νὰ συλλάβῃ καὶ ἀνυψώσῃ ἐν θριάμβῳ τὸ κραυγάζον καὶ πτεροκοποῦν πτηνόν. Συνηθέστερον ὅμως τὸ σημεῖον τοῦ τέρματος εἶνε μέγα τεμάχιον βαμβοῦ (ἰνδοκαλάμου), ἐφ' οὗ ἁπλοῦται πολύτιμον μετάξινον ὕφασμα, προσφερόμενον ὑπὸ ἑταιρίας τινός, ὅπερ ὁ πρῶτος καταφθάνων λαμβάνει ὡς γέρας τοῦ ἀγῶνος.

Ἅμα δοθέντος τοῦ συνθήματος ἡ πάλη ἄρχεται. Αἱ σημαῖαι κυματίζουν, πάλλονται, δεξιᾷ, ἀριστερᾷ, ἐνδεικνύουσαι τὸν δρόμον εἰς τὸν ἔμψυχον ἀνδριάντα, ὅστις καθήμενος εἰς τὸ πηδάλιον ἰθύνει τὰς προσπαθείας τῶν ναυτῶν. Ὠθούμεναι ὑπὸ τῶν πολυαρίθμων κωπῶν των αἱ ἄκατοι ὀλισθαίνουν ἀστραπιαίως ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν τῶν θεατῶν συνηθροισμένων ἐπὶ τῶν ὀχθῶν ἢ συνωθουμένων ἐπὶ τῆς γεφύρας καὶ ἐντὸς τῶν κοιτώνων τῶν ἰουγκῶν[1], αἵτινες εἶνε προσδεδεμέναι εἰς τὴν παραλίαν.

Βλέπετε τότε τὰ ριπίδια κινούμενα ἀστραπιαίως, ὡς νὰ καταδεικνύουν τὴν ταχύτητα τῶν παλμῶν οὓς δοκιμάζουν παρακολουθοῦντες τὸν ἀγῶνα οἱ θεαταί. Τὰ κύματα, ἅτινα ἐξωθοῦν αἱ ἄκατοι, σπεύδουσαι πρὸς τὴν ὄχθην, καλύπτουν ἐπὶ στιγμὴν τὰ ἄνθη τῶν λωτῶν καὶ τῶν νυμφαιῶν, ἅτινα ὅμως ἀναφαίνονται πάλιν δροσερώτερα καὶ ἀγνότερα μετ' τὴν σύντομον αὐτῶν καταβύθισιν. Καὶ τὰ μεγάλα φύλλα τῶν νυμφαιῶν, ἀνορθούμενα ἐκ νέου ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, συναποφέρουν εἰς τὸ βάθος των ἱκανὸν ὕδωρ, ὅπερ ἀφίνουν νὰ ἐπαναπίπτῃ εἰς καταρράκτας θαμβούντων μαργαριτῶν, καὶ βυθίζονται ἐκ νέου, διὰ νὰ ἐξέλθουν πάλιν μετ' ὀλίγον, ἐν ῥυθμικαῖς ἀναπάλσεσιν, αἵτινες ἐξακολουθοῦσιν ἐπὶ πολύ...

Εἶνε ὁ μέγας ναυτικὸς ἀγὼν τῶν Κινέζων καὶ ἡ ὄψις τῆς λίμνης εἶνε ἀληθῶς φανταστική. Φαντασθῆτε διὰ μίαν στιγμὴν κατάμεστα ὅλα τὰ θεωρεῖα τοῦ Μελοδράματος τῶν Παρισίων ἢ τὰς πλήρεις κόσμου ἐξέδρας τῶν ἱπποδρομίων τοῦ Λονσὰν, κυλινδουμένας ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ἐντὸς πλοίων γεμάτων ἀπὸ ἄνθη καὶ ὧν αἱ θυρίδες σπινθηροβολοῦν εἰς τὸν ἥλιον ὅστις ῥίπτει τὰς ἀκτῖνάς του ἐπὶ τῶν διαφανῶν καὶ πολυχρώμων ὑέλων των. Προσθέσατε εἰς τὴν εἰκόνα αὐτὴν ὅτι αἱ κυρίαι φέρουν τὰς πολυτελεστέρας καὶ κομψοτέρας ἐνδυμασίας των. Προσθέσατε ἀκόμη τὴν ἔκτακτον φαιδρότητα τὴν ἐπικεχυμένην εἰς τὰς μορφὰς ὅλου τοῦ λαοῦ Καὶ δύνασθε τότε νὰ σχηματίσητε ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τῆς τόσον δημοτικῆς ταύτης ἑορτῆς.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἀγώνων, οἱ πεζοὶ διασκορπίζονται καὶ οἱ ἐπιβάται τῶν ἰουγκῶν ἀποβιβάζονται Τοῦ ἡλίου μὴ καταδύσαντος ἔτι, ὁ κόσμος ἐπωφελεῖται τῶν ὀλίγων ὑπολειπομένων ὡρῶν τῆς ἡμέρας διὰ ν' ἀναπαυθῇ ὀλίγον καὶ ν' ἀπολαύσῃ τὴν δρόσον τῆς ἑσπέρας. Καὶ ἄλλοι μὲν διευθύνονται εἰς τὸ πλησίον τῆς λίμνης ᾠκοδομημένον μοναστήριον, ἄλλοι δὲ ὑπὸ τὰ πέριξ παλαιοῦ τινος τύμβου μεγάλα δένδρα.

Ἐν τῷ τύμβῳ τούτῳ εἶνε ὁ τάφος ἀρχαίου τινὸς καὶ διαστήμου λυγίου τῆς πόλεως ὅστις ζῶν ἔτι ἔκτισε τὴν τελευταίαν του κατοικίαν παρὰ τὴν ὄχθην τῆς λίμνης, ἐν θαυμαστῇ τοποθεσίᾳ. Ἀντὶ δὲ τῶν συνήθων ἐπιγραφῶν δι' ὧν ἐξυμνοῦνται αἱ ἀρεταὶ τῶν θανόντων ἐπὶ τῶν κοινῶν τάφων ὁ λόγιος εἶχεν ἐπιγράψῃ ἐπὶ τῶν λίθων τοῦ μνημείου τὰ ποιήματα ἑαυτοῦ καὶ τῶν φίλων του. Ἰδοὺ τρεῖς τῶν γνωστοτέρων ἐκ τῶν στίχων τούτων:

«Κάτ' ἀπ' τὴ χλόη τῶν ἀνθῶν κι' ἀπ' τῶν πευκῶν τὸν ἴσκιο
Τὴ μυρωδιὰ τοῦ λιβανιοῦ θὰ δέχωμαι γιὰ πάντα
Ποῦ νὰ μοῦ φέρνουν θάρχωνται μὲ σέβας τὰ παιδιά μου.»

Προεχωρήσαμεν μετὰ φίλων μέχρι τοῦ μοναστηρίου, ὅπου ἐγείναμεν δεκτοὶ προθυμότατα. Οἱ ἱερεῖς τοῦ Βούδδα μᾶς προσέφεραν κατ' ἀρχὰς ἀνὰ ἕνα κύαθον ἐξαισίου τείου καὶ κατόπιν μᾶς προσεκάλεσαν νὰ μείνωμεν ἵνα δειπνήσωμεν μετ' αὐτῶν. Δεῖπνον νηστήσιμον—διότι οἱ βουδδισταὶ δὲν κρεωφαγοῦν — ἀλλ' ἐξαίρετον οὐχ ἧττον. Πρῶτον μὲν διότι διέφερε τῆς συνήθους μονοτόνου διαίτης· καὶ ἔπειτα διότι ἡ μαγειρικὴ τῶν ἱερέων αὐτῶν, μολονότι νηστήσιμος, εἶνε ὄντως ἀξία τῆς ἐπὶ θαυμασίᾳ λεπτότητι φήμης της. Μᾶς παρεκάλεσαν νὰ ἐπανέλθωμεν μετὰ ἕνα μῆνα διὰ νὰ δοκιμάσωμεν τοὺς καρποὺς τοῦ Λισί, ὡραίου δένδρου ἐκ τοῦ καλλιτέρου εἴδους τοῦ ὁποίου ὁ κῆπός των λέγουν ὅτι ἔχει δεκαοκτὼ ὅλα στελέχη, ἅτινα ὀνομάζουν *τὰ δεκαοκτὼ κορίτσια*. Διὰ νὰ σᾶς εἰκονίσω δὲ τὴν γραφικότητα τῆς θέσεως ἐν ᾗ κεῖται τὸ μοναστήριον, ἀρκεῖ μόνον νὰ παραθέσω ἐνταῦθα ἓν ἀπόσπασμα διασήμου τινὸς ποιήματος, ἐγκεχαραγμένου ἐπὶ βράχου, ὄπισθεν τοῦ ἱεροῦ τοῦ Βούδδα:

«Ἐνῷ γλυκὰ λιγοθυμᾷ ὁ ἦχος τῆς καμπάνας
Καὶ μοιάζει σὰ νὰ χάνεται 'ς τὰ σύνεφα τῆς δύσης,
Ὁ ποιητὴς μὲ ὄνειρα γεμάτο τὸ κεφάλι
Πλανᾶται δλομόναχος καὶ γύρω τὸν κυκλόνουν,
Τριγύρω κι' ἀποπάνω του, δέκα χιλιάδες δέντρα.»

Ἐπειδὴ ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει, ἀπεφασίσαμεν νὰ κοιμηθῶμεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Ἐνταῦθα δὲ κρίνω εὔκαιρον νὰ σημειώσω ὅτι ἐν Κίνᾳ ὅλα τὰ μοναστήρια ἐκπληροῦν συγχρόνως καὶ χρέη ξενοδοχείων συνήθως· πολυπληθῆ φιλικὰ δωμάτια εἶνε πάντοτε φυλαγμένα ἐπὶ τούτῳ, εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐπισκεπτῶν. Ἐπωφελήθημεν ἀσμένως τῆς καλῆς ταύτης συνηθείας, τοσούτῳ μᾶλλον ὅτῳ, ἐπὶ τῇ ἐπελεύσει τῆς νυκτός, αἱ πύλαι τῆς πόλεως εἶχον κλεισθῇ καὶ εὑρισκόμεθα κλεισμένοι . . . ἔξω. Δὲν δυσηρεστήθημεν δὲ διὰ τὸ κλείσιμον αὐτό, ἰδίως διότι τὸ ἑσπέρας ἠδυνήθημεν οὕτω νὰ παραστῶμεν εἰς μίαν ἱεροτελεστίαν τῶν βουδδιστῶν καὶ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι, ἐκτὸς τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἅτινα ἐπιβάλλουν τὴν σοβαρότητα ἣν ἀπαιτεῖ τὸ ἐπάγγελμά των, οἱ ἱερεῖς οὗτοι ἦσαν ὅλοι ἄνθρωποι ὡς πᾶς ἄλλος, ἁπλοῖ θνητοί, εὐθυμότατοι καὶ ἀγαπῶντες τὸν γέλωτα καὶ τὴν φαιδρότητα. Πίνοντες οἶνον ἐξ ὀρύζης συνεθέτομεν ἅμα μετ' αὐτῶν ἐξ ὑπαμοιβῆς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου στίχους, εἰς οὓς ἐδείκνυντο χαριέστατοι καὶ οὐδαμῶς σχολαστικοὶ καὶ πένθιμοι.

Ἐν τῇ συνδικλέξει, ὡς καὶ ἐν τῇ ποιήσει, κανεὶς ὑπαινιγμὸς θρησκευτικῶν ἢ κἂν φιλοσοφικῶν ἀντικειμένων. Τὰ ἄνθη, ἡ σελήνη, αἱ καλλοναὶ τῆς φύσεως ὑπῆρξαν τὰ μόνα θέματα. Οἱ ἀγαθοὶ αὐτοὶ ἱερεῖς ἐννοοῦν φαίνεται πολὺ καλὰ ὅτι τίποτε δὲν εἶνε μᾶλλον ἀηδὲς ἢ ν' ἀκούῃς τινὰ ὁμιλοῦντα πάντοτε περὶ τοῦ ἐπαγγέλματός του.

Εἷς τῶν μετ' ἐμοῦ φίλων ἠρώτησεν ἕνα ἐξ αὐτῶν πῶς ἠμπορεῖ νὰ ζῇ χωρὶς οἰκογένειαν, διότι ὡς γνωστὸν οἱ ἱερεῖς τοῦ Βούδδα δὲν νυμφεύονται. Ὁ ἱερεὺς ἀπήντησε διὰ τῶν ἑπομένων στίχων:

«Δὲ θέλω τοῦ λωτοῦ ἐγὼ τὰ φύλλα νὰ λερόνῃ
Τοῦ ποταμιοῦ ἡ βρωμερὴ καὶ σιχαμένη λάσπη,
Κ' ἔχω μαχαῖρι κοφερό, μὲ μύτη ἀκονισμένη,
Γιὰ νὰ μπορῶ ἀπ' τὴ ρίζα τους τὴν πράσινη νὰ κόβω
Ἄγγιχταις, πάντα παστρικαίς, τῆς δροσεραῖς νυμφαίαις.»

Ἐν συνόλῳ, ἦσαν διασκεδαστικώτατοι ὅλοι καὶ ἡ συνομιλία ἐπὶ τοῦ τόνου καὶ κατὰ τὸ εἶδος τοῦτο παρετάθη μέχρι τῆς αὐγῆς. Τὸ δεῖπνον ἔγεινεν ἀληθὴς εὐωχία, ἐντελῶς ὅμως σεμνὴ καὶ εὐπρεπής. Καὶ ἀναμφιβόλως ὁ ἐν τῷ ἱερῷ Βούδδας, ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἄνθους τοῦ λωτοῦ του, μὲ τὸ μειδίαμά του τὸ στερεότυπον καὶ τὸ κρανίον του τὸ φαλακρόν, δὲν θὰ ἐθύμωσε δι' αὐτήν!...

Μ'.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ἡ μωρία δὲν θὰ ἦτο ἐντελὴς μωρία ἂν δὲν ἐφοβεῖτο τὸ πνεῦμα. Ἡ κακία δὲν θὰ ἦτο ἐντελὴς κακία ἂν δὲν ἐμίσει τὴν ἀρετήν.

*

Τὸ χαρακτηριστικὸν ἐπισήμου ἀνθρώπου: ὅτι τὸν γνωρίζουσιν ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους αὐτὸς δὲν γνωρίζει.

1 *Τυφοειδῆ φυτὰ* καλοῦνται εἴδός τι ὑδροχαρῶν φυτῶν.

1 Ἰνδικὰ πλοῖα χρησιμεύοντα συνήθως εἰς ἐκδρομὰς χάριν διασκεδάσεως, εἶδος θαλαμηγῶν.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Ἐπὶ τῶν διαφόρων γραμμῶν τοῦ ἐν Βερολίνῳ ἱπποσιδηροδρόμου ἐκυκλοφόρησαν κατὰ τὸ ἔτος 1888 ἐν συνόλῳ ἑκατὸν δύο ἑκατομμύρια, ἑκατὸν πενήκοντα χιλιάδες ἐπιβάται, πληρώσαντες κόμιστρα 11,913,347 μάρκων. Τὸ ὁλικὸν τῶν βερολινιάτων ἱπποσιδηροδρόμων ἀποτελεῖται ἐξ 808 ἁμαξῶν καὶ 4360 ἵππων, τὸ δὲ προσωπικὸν ἐκ 2880 ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν.

— Τὴν προσεχῆ σεπτέμβριον συνέρχεται ἐν Ἰδελβέργῃ τὸ πρῶτον συνέδριον τῶν γερμανῶν μηχανικῶν.

—Καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην βλαστάνουσιν ἐν συνόλῳ 4200 εἴδη ἀνθέων. Τούτων 420 μόνον ἔχουσιν ἄρωμα. Τὰ πλεῖστα ἄνθη εἶνε λευκά, 1194 εἴδη ὧν 187 εὐώδη· ἕπονται τὰ κίτρινα, 955 εἴδη, ὧν 77 εὐώδη· τρίτα τὰ ἐρυθρὰ 825 εἴδη, ὧν 84 εὐώδη· τέταρτα τὰ κυανᾶ, 504 εἴδη, ὧν 31 εὐώδη, πέμπτα τὰ ἰόχροα, 308 εἴδη, ὧν 13 εὐώδη. Ποικιλόχροα 240 εἴδη ἐν οἷς 28 εὐώδη.

—Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας καὶ ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἀπέστειλαν βαρύτιμα γαμήλια δῶρα πρὸς τὸ νεαρὸν αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος τῆς Κίνας.

— Ἐν Λυὼν συνελήφθησαν ἄνδρωποι δύο ἀνὴρ καὶ γυνή, κλέπτοντες παιδία. Εἰς διάστημα ὀλίγων ὡρῶν εἶχον κλέψῃ εἰκοσάδα ὅλην. Τὰ παιδία ταῦτα ἡλικίας 2—6 ἐτῶν εἶχον κλείσῃ ἐντὸς σκοτεινοῦ καὶ βαθυτάτου ὑπογείου. Εὐτυχῶς εἰς διαβάτης ἤκουσε θρήνους προερχομένους ἐκ τοῦ ὑπογείου καὶ ἀνήγγειλε τοῦτο εἰς τὴν ἀστυνομίαν ἥτις σπεύσασα ἠλευθέρωσε τὰ ταλαίπωρα μικρά, ἅτινα ἦσαν ὄχι μόνον ἐγκεκλεισμένα, ἀλλὰ καὶ δεδεμένα. Οἱ παιδοκλέπται συνελήφθησαν, διετέλουν δὲ ἐν καταστάσει μέθης ἀμφότεροι κατὰ τὴν ὥραν τῆς συλλήψεως.

—Ἐν τῷ βρετανικῷ στρατῷ ὑπηρετοῦσι νῦν 2272 στρατιῶται ἔχοντες ἀνάστημα ὑψηλότερον τῶν 6 ποδῶν.

—Παραδοξότατα πειράματα ὑπνωτισμοῦ ἐξετέλεσεν ἐσχάτως ἐν Πετρουπόλει ὁ καθηγητὴς Σελεζὸφ ἐπὶ σκύλων. Οἱ σκύλοι ὑπνωτιζόμενοι ἐξετέλουν εὐπειθῶς πᾶσαν διαταγὴν ἥτις ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ καὶ ἥτις εἶχε σχέσιν πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν κλίσιν ἢ ἄσκησιν ἑκάστου τῶν σκύλων.

—Κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος γενήσεται ἐν Ἀνβέρσῃ διεθνὴς ἔκθεσις γεωγραφικῆς, ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς βοτανικῆς. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην θὰ ἑορτασθῇ ἡ τριακοσιετηρὶς τῆς ἐφευρέσεως τοῦ μικροσκοπίου.

—Διὰ τηλεφωνικῆς γραμμῆς πράκειται νὰ ἑνωθῇ λίαν προσεχῶς τὸ Λονδῖνον μετὰ τῶν Παρισίων.

—Δύο μεγαλειότητες τοῦ ἀγρίου κόσμου: ὁ βασιλεὺς Δινὰχ Σελιφοῦ ἐκ Σενεγάλης καὶ ὁ βασιλεὺς Καλακαούας ἐκ τῶν Σανδίχων νήσων θὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν Παγκοσμιον Ἔκθεσίν.

—Ὁ νεαρὸς ὀρλεανίδης πρίγκηψ Ἐρρῖκος ἐπανελθὼν εἰς Γαλλίαν ἐκ τοῦ μικροῦ ταξειδίου του ἐξέδωκε τὰς ὁδοιπορικάς αὐτοῦ ἐντυπώσεις ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἓξ μῆνες ἐν Ἰνδίαις, κυνήγια τίγρεων».

—Τὴν 20 ἰουνίου θὰ συνέλθῃ ἐν Παρισίοις τὸ διεθνὲς φιλολογικὸν συνέδριον συγκαλούμενον ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας τῶν λογίων.

—Λίαν προσεχῶς θὰ πωληθῇ ἐν Παρισίοις ἐπὶ δημοπρασίᾳ, πλουσιωτάτη συλλογὴ εἰκόνων, ἡ τοῦ Σεγετάν, ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τῶν εἰκονεμπόρων Γουπὶλ καὶ Σ°. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἐξ ὀλίγων, διακοσίων περίπου, ἀλλ' ἐκλεκτῶν πινάκων παλαιοτέρων καὶ νέων ζωγράφων, πρὸς καταρτισμὸν δ' αὐτῆς ὁ μέχρι τοῦδε κάτοχός της ἐδαπάνησε δέκα μέχρι δώδεκα ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

—Κατὰ τὴν ἐσχάτως γενομένην ἐν Ζακύνθῳ ἀπογραφὴν ἐν τῷ παρεδρείῳ Κήπων εὑρέθη εὐτυχὴς οἰκογένεια Φερτσαδᾶ καλουμένη, ἥτις σύγκειται ἐξ εἰκοσιεννέα ἀτόμων· ἤτοι ἐκ τῆς μητρός των, τεσσάρων αὐτῆς τέκνων, τεσσάρων αὐτῶν συζύγων, δέκα ἐξ ἀρρένων αὐτῶν τέκνων καὶ τεσσάρων θηλέων. Ἅπαντες οὗτοι συνεργάζονται ἐν ζηλωτῇ ἁρμονίᾳ, καὶ κατοικοῦσιν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν.

—Κατὰ τὰς ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἑορτὰς εἰς μνήμην τοῦ Οὐασιγκτῶνος τὰ ἐνοίκια τῶν παραθύρων ἅτινα ἔβλεπον πρὸς τὰς ὁδοὺς δι' ὧν διῆλθεν ἡ πομπή, ἔφθασαν μέχρι τῆς τιμῆς χιλίων δολλαρίων ἕκαστον ἤτοι ἄνω τῶν 5,000 δραχμῶν!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

Ἐν τινι δήμῳ τῆς γαλλικῆς ἐπαρχίας Δύο Σεβρῶν, ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως θησαυρὸς περιλαμβάνων 4500 ῥωμαϊκὰ νομίσματα. Ὁ ἀνακαλύψας τὸν θησαυρὸν τοῦτον δὲν ἦτο ἄνθρωπος, ἦτο... βοῦς. Τὸ ζῶον ἔβοσκεν ἡσύχως παρὰ τὴν ὄχθην χάνδακος, ὅτε ὀλισθήσαν αἴφνης παρέσυρε βῶλον χώματος. Ὁ παριστάμενος πρὸς φύλαξιν τῶν βοῶν παῖς εἶδε μετ' ἐκπλήξεως ἀποκαλυφθὲν ὀγκῶδες ἀγγεῖον. Ἔσπευσε νὰ συντρίψῃ αὐτὸ διὰ τῆς ῥάβδου καὶ τὰ νομίσματα ἐξεχύθησαν. Ὑποτίθεται ὅτι ὁ θησαυρὸς οὗτος κατεχώσθη ἐκεῖ κατὰ τὰ τέλη τῆς τρίτης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος.

ΛΑΤΡΕΥΤΗΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Ἐν χωρίῳ πρωσσικῷ ἀριθμός τις νεοσυλλέκτων εἶχον ταχθῆ εἰς γραμμὴν ὅπως ὁρκισθῶσι τὸν ὅρκον τοῦ στρατιώτου. Ἑνῷ ἀνεγινώσκετο ὁ τύπος τοῦ ὅρκου, ὃν ἐπανελάμβανον πάντες φράσιν πρὸς φράσιν, ὑπαξιωματικός τις παρετήρησεν ὅτι εἷς ἐκ τῶν νεοσυλλέκτων ἐκράτει τὰ χείλη διαρκῶς κλειστά, καὶ ἀνέφερε τοῦτο κατόπιν εἰς τὸν λοχαγόν. Ὁ λοχαγὸς εὐθὺς ἐκάλεσε τὸν σιωπηλὸν ὁπλίτην καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν διατὶ δὲν μετέσχε τοῦ κοινοῦ ὅρκου.

—Ἀφοῦ δὲν πιστεύω εἰς τὸν Θεόν, πῶς νὰ ὁρκισθῶ; λέγει ἀφελῶς ἐκεῖνος.

—Καὶ εἰς τί πιστεύεις λοιπόν; ἐρωτᾷ ὀργίλως ὁ ἀξιωματικός.

—Πιστεύω, εἰς τὸν ἥλιον, λατρεύω τὸν ἥλιον, προσθέτει ἐκεῖνος μετὰ τόνου πεποιθήσεως.

Ὁ λοχαγὸς δὲν ἐπέμεινε καὶ ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ὅρκου.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Καλὸς θεῖος.

Ὁ ἀσθενῶν θεῖος ἐρωτᾷ τὸν ἰατρόν:

— Λοιπόν, μ' εὑρίσκετε καλλίτερα;

— Δηλαδὴ πολὺ καλά· ἐπέρασε κάθε κίνδυνος.

—Ἂν εἶν' ἔτσι, μία χάρι, γιατρέ μου, θὰ σᾶς παρακαλέσω· ὅταν ἰδῆτε τὸν ἀνεψιόν μου καὶ τοῦ τὸ πῆτε αὐτό, πέτε το μὲ τρόπο, σιγὰ σιγά, ὄχι διὰ μιᾶς μὴν τὸν τρομάξετε. Καὶ πρὸ πάντων μὴ τὸν ἀπελπίζετε· ἄλλη φορὰ θὰ εἶνε τυχηρότερος.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1889—1720.